

Refranyer del parentiu

Abans són les dents que els parents.

Es diu per justificar que és més important la supervivència personal que el més íntim dels parents. Es diu com a autojustificació quan u té assumptes importants o urgents a atendre que fan que tota la resta siga secundària.

A bodes i a fillol, qui no et convida no et vol. (fillol = xiquet protegit per un padrí o padrina)

A la boda del fillol, si no et convida és que no et vol.

És una fórmula que es diu a qui no han convidat a la boda.

Similar: Voler-se és fer-se.

Contrari en castellà: *A boda ni bautizado, no vayas sin ser llamado.*

A bon recollidor pare, fill escampador.

A pare collidor, fill esbarricador. (= esbarriador, embarricador, dispersador, escampador)

Al pare amassador, fill embarricador.

A pare guanyador, fill gastador.

A pare guardador, fill dissipador.

Sol ocórrer que els fills que no han patit de res gràcies al sacrifici dels pares, no aprecien el bé que els han procurat.

Similar: Les fàbriques, les munten els avis, les disfruten els pares i les balafien els fills.

Contrari: A un pare escampador, un fill arreplegador.

Connexos: Dies de molt, vespres de res.

Qui de jove no treballa, quan és vell dorm a la palla.

A casa del joglar, els infants no paren de ballar.

És una crítica de qui no es comporta com caldria i dóna mal exemple als seus, els quals acaben imitant-ne la mala conducta.

Com: El pare dolçainer, el fill tabaleter.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

A casa ma tia, mes no cada dia.

Convé mantenir tota relació, però abusar.

Similar: Voler-se és fer-se.

Afillat, fa de mal criar.

Confirma que als parents no naturals els costa adaptar-se als hàbits i costums de la família adoptant més que als parents nascuts en ella.

A fills petits, treballs petits; a fills grans, treballs grans, i si són casats, doblats.

És una recomanació econòmica per a les cases on són molts de família.

Afortunats els fills que tenen els pares a l'infern.

Els progenitors que han servit de mal exemple als fills i no s'han ocupat gens d'ells els són més útils morts que vius.

A la barca i a l'esposa, sempre els falta alguna cosa.

A la barca i a la dona, sempre els falta alguna cosa.

En general, per a les dones no hi ha cap marit perfecte, comparablement a una barca, que va estropellant-se per l'ús.

A l'abril, el pare no espera el fill.

A la primavera, hi ha moltes labors a fer al camp que no tenen espera.

A la casa que hi va un frare i la mare té fillets, ¿a qui cridaran per pare aquells pobres angelets?

Els animals que es crien sense progenitors interpreten com a pare o com a mare qui els cuida o qui els freqüenta.

Connex: Vés amb *cuidao*, Bernat, que si la muller és guapa et faran encarregat.

Connex en castellà: *Nunca digas de este agua no beberé ni este cura no es mi padre.*

A la dona brava, corda llarga.

A les persones amb caràcter cal deixar-los fer perquè alliberen tensions i no revertisquen sobre nosaltres mateixos.

Contrari: el següent.

Similar en castellà: *A la mujer y a la suegra, cuerda.*

A la dona casta, Déu li basta.

Qui sap comportar-se no necessita ni fre ni consell.

Contrari: el precedent.

Castellà: *A la mujer casada y casta, con el marido le basta.*

A la filla, pa i cadira, i a la nora, pa i (a) fora.

El parentiu natural no pot ser mai igual que el parentiu polític.

A la madrastra, el nom li basta.

La mare és de mel, la madrastra, de fel.

Les mares polítiques sempre han tingut mala fama per no ser les mares naturals, a les quals se'ls suposa més amor.

A la mare que Déu li vol bé, una filla li dóna primer.

A qui Déu vol bé, sa filla envia primer.

A la casa que Déu els vol bé, dóna les xiques primer.

Les dones solen preferir xiqueta, per afinitat de caràcters i perquè el dia de demà li resultarà més útil que un xiquet.

A la viuda, tot li piula. (piular = xiular = atraure)

En general, les dones, una vegades alliberades del marit, estan molt pendents de qualsevol possible pretendent.

Connex: La viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica.

Connex en castellà: *La liebre a la carrera, y la mujer a la espera.*

Al fill bo ni al fill mal, heretar no li cal.

Cada persona s'ha de valer per si mateixa i saber estalviar i administrar-se.

Al fill de la nora, un tros de pa i fora.

Ve a significar que als néts polítics o heretats no se'ls vol tant com als néts carnals.

Al fill del ric, no li toques el vestit.

Encara que el tracte siga cordial, no convé traspasar la frontera entre classes socials perquè si el poderós se sent ofés, eixirem perdent.

Al fill dolent, pa i escarment.

Així sol ser.

Similar: Ama ton fill i castiga'l bé.

Al germà, rica germana, i al marit, la muller sana.

A cada u, segons el seu estat civil, li convé una cosa.

Allà on hi ha marit hi ha Madrid.

Teòricament, l'home és qui més mana en la família.

Similars: A taula i al llit, la dreta al marit.

Ja tens marit, ja tens castic.

Al marit, barca; la muller, arca. (arca = cofre, caixa dels diners)

Els marits feien feina física i les dones administraven els diners de la família.

Significa que cada u ha de fer les tasques per a les quals està millor preparat.

Al molí i a l'esposa, sempre li falta alguna cosa.

A la barca i a l'esposa, sempre li falta alguna cosa.

Al molí, a la dona i a la barca, sempre els fa mal una cosa o altra.

Tot reclama una atenció i un manteniment.

Similar: Qui té terra i no la veu, es fa pobre i no s'ho creu.

A l'olor del dot acudix el borinot. (el dot = el capital, les possessions, l'aixovar) / borinot = destrellatat, tarambana, tararot, ximple)

Significa que si la núvia és rica, tindrà tota classe de pretendents.

Similar en castellà: *A la mujer por lo que valga, no por lo que traiga.*

Al que es casa per interés, li ixen els comptes al revés.

Similar a l'anterior, significa que quan es descobrixen les segones intencions d'algú, la persona enganyada ja no confiarà mai més en qui ha pretès enganyar.

Al qui té carro i muller, mai li faltará què fer.

Significa que qui té negocis, camps... als quals dedicar-se, és com els casats, que han d'atendre les necessitats de si mateixos i d'altres.

Similar: Qui té terra, s'enterra.

Castellà: *Al que tiene casa, reloj y mujer, no le falta qué componer.*

Als parents, com són; als amics, tria-te'ls bons.

Significa que cal admetre el caràcter dels parents, tant si ens agrada com si no.

Al teu fill dóna un ofici, que la ganduleria és mare del vici.

Més clar, aigua.

Castellà: *A tu hijo, buen nombre y oficio.*

A marit dolent, capons, gallines, vi i aiguardent.

Recomana tenir contents els dolents per tal que no traguin el geni.

Similar: S'agafen més mosques amb mel que amb fel.

Connex: Tant et vull que et trac un ull.

Ama ton fill i castiga'l bé.

Amb sopes i surres es crien les criatures.

Per a ben educar, es recomana el premi i el castic segons el comportament.

Similar: Al fill dolent, pa i escarment.

Connexos en castellà: *Al hijo querido, el buen regalo es el castigo.*

Quien bien te quiere te hará sufrir.

Amb bona vida, pare i mare s'oblida.

Quan es té una bona economia, en general se sol recordar poc els sacrificis que els pares han fet per un.

Amb la dona i els diners, molt curós has de ser.

Amb la dona, bona cara i les mans a la butxaca.

Es diu perquè les dones tenen fama de gastadores en vestimenta i maquillatge, però s'ignora que solen ser bones administradores de la casa.

Amb molts fills no hi ha qui es faça ric.

Sol passar.

Connex en castellà: *Quien mucho abarca, poco aprieta.*

Amb xiquets, ni al cel.

Sentència que els xiquets són una molèstia en qualsevol activitat dels adults.

Similar: Qui li haja fet el nas, que el tinga al braç.

Castellà: *Quien con niño se acuesta, cagado se levanta.*

A mitges amb la dona, i encara encara.

Es pot interpretar com que cal compartir-ho tot, encara que siga de mala gana: els diners i les feines de casa.

Amor de gendre, bugada sense cendra.

Amistat de gendre, sol d'hivern.

És un amor aparent, sense consistència. (La roba blanca es llavava amb lleixiu elaborat amb cendra.)

Connexos: Amor de vella, aigua en cistella.

Amor de monja, foc d'esponja.

Amor de monja i pet de frare, tot és aire.

Amor de sogra, afalac(s) de gata. (afalac = carícia, carantoina, manyaga)

Se sap que els gats solen ser amables i amorosos quan tenen algun interès, per això es compara ací el seu comportament amb el de les sogres. (Les sogres sempre han tingut mala fama per no ser la mare pròpia, sinó la mare política.)

Similar: Amor de monja, foc d'esponja.

Similar en castellà: *Bien me quiere mi suegra si de mi mal no se alegra.*

Any i vida, creix la família.

Transcorrent el temps i havent-hi salut van venint els fills i fent-se grans.

Similars: Qui dia passa, any empeny.

Apanya't, sogre, per a qui t'herete, dol a la roba i el cor alegre.

Confirma que, en general, els sogres solen ser apreciats només en aparença.

A qui Déu no dóna fills, el dimoni/diablo dóna nebots.

Els matrimonis sense fills o les persones solteres dediquen als fills dels altres, volent o no volent, el temps i els diners que no dediquen als seus fills inexistents.

Castellà: *A quien Dios no le dio hijos, el diablo le dio sobrinos.*

A ta filla, mentres creix, dóna-li allò que mereix.

Recomana no escatimar mitjans i invertir en el seu futur.

A tals filles, tals gendres.

Segons el caràcter, la galania o la fortuna de la xica, trobarà el pretendent adequat que la suporta o li agrada.

A tu et dic, filla; entén-te nora.

Una nora és una filla política, i encara que la sogra pretenga tractar igual les filles que les nores, la nora sol considerar-se filla de segona fila.

Connex: Al fill de la nora, un tros de pa i fora.

Castellà: *Nuera, ni de barro ni de cera.*

A un pare escampador, un fill arreplegador.

Sol ocórrer que qui ha passat precarietat en la joventut, reacciona contra el mal comportament dels progenitors i no vol que els seus fills patisquen com ell.

Similar: Afortunats els fills que tenen els pares a l'infern.

Contrari: A pare guardador, fill dissipador.

Banyes i cabells blancs, no ixen pels anys.

Ve a dir que les coses no són perquè sí, sinó per causes concretes, encara que a vegades les ignorem.

Baralles de marit, de la taula al llit.

Disputes de muller i marit, duren de taula fins el llit.

Els conflictes familiars no han de transcendir fora de la família.

Connex: Els xiquets, tot ho xarren.

Connex en castellà: *Entre marido y mujer, nadie se debe meter.*

Barba blanca per marit, primer que jove esvanit. (= vanitós, presumit)

És preferible l'experiència i el tretat a la inexperiència i la superficialitat.

Bell és el fill en l'ull del pare.

Ningú vol reconèixer defectes en els seus pròxims.

Castellà: *Al cuervo, su hijo le parece un ruiseñor.*

Béns mal adquirits, si passen als fills, no arriben als néts.

Les coses mal fetes acaben pagant-se un dia o un altre.

Similars: La veritat és com l'oli, que sempre sura.

Allò que de nit es fa, de dia es veu.

Dels pecats dels pares van els fills geperuts.

Benvingut el pretendent de ma filla, bo o dolent.

Celebra la possibilitat de casar la filla i que deixi la casa dels pares.

Bé volent o mal volent, de la dona sigues parent.

Tant si et ve bé com si et desagrada, convé que tingues tracte amb els parents per part de l'altre cònjuge, i això en favor de l'estabilitat del matrimoni.

Com: De llevant o de ponent, de la dona sigues parent.

Contrari en castellà: *A quien no ama a sus parientes deberían romperle los dientes.*

Bo és tindre parents en corts.

Un parent important, ric o influent pot ser de gran ajuda en cas de necessitat.

Similars: Bo és tindre un amic, encara que siga a l'infern.

Un tio ric, el millor amic.

Bona dona portau, comte; ella dirà.

És una broma que es diu perquè l'esposa té fama de ser qui decideix en el matrimoni.

Similar, el refrany modificat exprofés: L'home proposa i la dona disposa.

Bona és la sogra si no mou guerra, però millor si la cobreix la terra.

Confirma la mala fama que té la figura de la sogra en la cultura mediterrània.

Bona vida, pare i mare oblida.

Adverteix que la riquesa pot afectar els sentiments.

Bon cor lleva la meitat de la por.

Qui té la consciència en pau, pot dormir tranquil i no témer enemics.

Bon marit, la muller sana.

La bondat i el comportament de cada membre de la parella repercuteix en l'altre.

Similar: Bon marit o mal marit, en la cara ho porta escrit.

Bon marit o mal marit, en la cara ho porta escrit.

El comportament del marit repercuteix en la dona i en els fills.

Similar: Bon marit, la muller sana.

Bon ofici dóna al teu fill i podrà sortir de tot perill.

Recomana educar i preparar la descendència perquè siga autònoma en el futur.

Bons costums i diners fan els fills cavallers.

L'educació és fonamental, i la riquesa ajuda.

Busca't la dona prima i curiosa, que grossa i gorrina ella es farà.

Així sol ser en alguns casos.

Cada criatura que neix es porta un pa.

Cada fill al néixer porta un pa sota l'aixella.

Quan naix un xiquet o un animallet, els progenitors fan el possible i l'impossible per alimentar-lo.

Castellà: *Los niños nacen con un pan bajo el brazo.*

Cada qual s'aparella amb son igual.

Les persones tenim més afinitat amb els que són similars a nosaltres en diners, en gustos, en estudis...

Similars: Cada olleta té la seua tapadoretta.

Cada u s'ajunta amb els seus.

Similar en castellà: *Cada oveja, con su pareja.*

Similar en castellà, però despectiu: *Siempre hay un roto para un descosido.*

Cada u és fill de sa mare.

Afirma que cada individu té personalitat pròpia.

Com: Cada persona és un món.

Cap pare enfillat no mor enfitat. (enfillat = amant dels fills, xiquer / enfitat = saciat, associat, fart, tip)

Qui es preocupa pels fills i es desvia per ells, s'ho gasta tot en ells i arriba a passar privacions personals a gust.

Connex en castellà: *Entre dos que bien se quieren, con uno que coma basta.*

Casa bona no farà qui molts fills tindrà.

Casa de molta fillada, gana assegurada.

La família on hi ha moltes boques que alimentar té molta despesa constant.

Similar: el següent.

Casa de moltes minyones, tot es gasta en bodes.

Molts fills representen una càrrega, però moltes filles representen, endemés, molts dots per a casar-les.

Casament de Carnaval, casament que res val.

En dia de Carnaval, com en el dia dels Innocents, no ens podem fiar que les coses siguin serioses.

Casament de ventura: dona, llit i criatura.

Allò que es fa irreflexivament sol reportar aviat complicacions de vida.

Casament en dimecres, tard se'ls fa vespre.

Destaca que el dimecres es fa llarg per ser un dia que cau enmig d'altres dies laborables.

Casament entre parents, els fills tarats i dolents.

Quan la genètica del pare i de la mare són coincidents, se solen acumular en la criatura malalties físiques o mentals.

Casament per interès, mai acertat és.

És un advertiment prou encertat, ja que l'amor és bàsic.

Casament romà, pare, fills i pa tard n'hi ha.

Tot arriba, encara que tarde.

Similar: Més val tard que mai.

Similar en castellà: *Más vale tarde que nunca.*

Nunca es tarde si la dicha llega.

Casa no farà qui molts fills tindrà.

Criar i instruir molts fills representa una despesa enorme.

Similar: Casa de moltes minyones, tot es gasta en bodes.

Casa sense mare, riu sense mar.

Una dona és l'element central i principal d'una família, sobretot si hi ha fills.

Casa sense muller, cent ulls té de menester.

La dona és l'ànima d'una casa, i si hi falta, tot hi va malament.

Casar a gust, i vestir a la moda.

Les coses per a tota la vida han de ser ben del nostre gust, mentre que les coses passatgeres no tenen importància.

Casar, de lluny fa riure i de prop fa plorar.

Els fets transcendents de la vida es perceben diferentment segons la distància temporal, ja de lluny se'n mira el costat bo i de prop se'n veuen les dificultats.

Similars: Casar-se no és sols portar el ram.

Casa't, Peret, que el mal any t'espera.

Casar-se i bon dia, tot ve en un dia.

Tant les coses més importants com les més insignificants es produeixen en un moment.

Similar: Allò que no passa en un any, passa en un dia.

Contraris: Casa't, Peret, que el mal any t'espera.

T'has casat? T'has cagat.

Casar-se, mes que siga amb un bastó vestit.

És una burla d'algú o l'expressió d'una ferma voluntat.

Similars: Tot ho casen.

Hi ha ulls que s'enamoren de lleganyes.

Casar-se no és sols portar el ram.

Significa que és un acte que implica despesa i responsabilitat.

Casa't, i et diran vós.

Quan una persona es casa, adquireix la importància social que no tenia quan era solter.

Casa ton fill quan voldràs, i ta filla quan podràs.

Els homes són fàcilment col·locables; en canvi, les dones, han de ser boniques, estar en bona edat... i esperar que les demanen.

Similar: L'home es casa quan vol, i la dona quan pot.

Casa't Peret, que el mal any t'espera.

El casament implica obligacions i noves despeses.

Com: T'has casat, t'has cagat.

Home casat, burro espatlat.

Casats de nou, a la butxaca els cou.

Les segones núpcies se les paguen íntegrament els contraients, mentre que les primeres són costejades parcialment pels pares.

Castiga fort ton fill quan és poc. (poc = jove, menut)

Recomana el correctiu abans no siga massa tard.

Similar en castellà: *El burro que anda a palos, malo.*

Connex en castellà: *La letra, con sangre entra.*

Com el fill d'en Perot, que ensenyava a fer culleres a son pare.

Com els fills de l'amo en Pere, que volien ensenyar el seu mestre.

Com el fill d'en Sanç, que volia ensenyar el seu pare a fer infants.

Com la Manovella, que tenia tres fills i era donzella.

Hi ha inconscients que pretenen saber més que els que els seus mestres i atrevits que no tenen por al ridícul.

Similars: La ignorància és molt atrevida.

Què sap el gat de fer culleres?

Connexa, l'expressió: Ser el docte Cagalló.

Com més cosins, més endins.

A vegades es prenen confiances excessives amb alguns parents que són més allunyats que no pròxims.

Similar: Com més parents, més dolents.

Contrari: Cosina, no s'empina.

Companyia bona, amb la dona.

Aconsella no divertir-se fora de casa amb els amics, perquè en ella coincideixen l'amistat i l'amor.

Connex: Cosa privada, cosa desitjada.

Content està el nebot que l'oncle ho guardi tot.

Qui espera heretar s'alegra que el parent acumule patrimoni.

Similar: El millor amic, un tio ric.

Corona dels vells són els néts; i glòria dels fills, els pares d'ells.

Els xiquets alegren i distrauen els avis i tenen com a referent i model els pares.

Criar d'altres el fill és un perill.

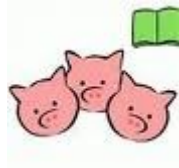
Fer-se càrrec de qui està avesat a altres costums és una responsabilitat i un patiment per no saber-lo servir com l'altre espera o voldria i per la resposta sorpresiva o de rebuig que ens pot donar.

Similars: Animal que no conegues, no li toques les orelles.

Crieu fills, crieu porcs.

Criatura grossa, mal any per a la mare.

Costarà de parir i mamarà molt.

Crieu fills, crieu porcs.

Crieu fills, crieu corbs.

Cria fills i filles, que criaràs llops i guilles. (guilla = rabosa)

Amor de filla, amor de guilla.

Es diu quan algú està fart d'algun/a fill/a per algun mal comportament o perquè només li reporta gastos i disgustos.

Castellà: *Cría hijos, cría cuervos.*

Cría cuervos y te sacarán los ojos.

Hijos, gallinas, curas y mujeres nunca dicen "basta".

Cuida els pares vells i a la vellesa seràs cuidat com ells.

És un consell general.

Similars: Tal faràs, tal trobaràs.

Fer com fan no és pecat.

De bona fusta vénen les castanyetes.

De bon arbre, bona llesca.

De bona fusta ve la madera per a que no repique.

Es diu de qui excel·leix en alguna activitat com a alabança als pares o a la nissaga familiar.

Contraris: De cabra, cabrit.

Fills de gat, gatets.

De pare bo, el fill un tro.

Castellà: *Bien haya quien a los suyos se parece.*

Contrari en castellà: *De tal palo, tal astilla.*

De bona planta planta ta vinya.

De bon cep planta la vinya, i de bona mare la filla. (cep = parra nana, peu o tronc de la vinya)

De bon cep ha de ser la vinya; de bona mare, la filla.

Aconsella als homes que sàpien elegir bé la persona que serà mare dels seus fills.

Similar: De bona planta, bona vinya.

Connex: El fill que s'assembla al pare honora la mare.

De cabra, cabrit.

Justifica que els fills solen paréixer-se als pares en algun o alguns aspectes, sobretot en els dolents.

Com: Fills de gat, gatets.

El fill de la gata la rata mata.

Similars en castellà: *El sapo dijo a sus hijos: mis soles.*

De tal palo, tal astilla.

En casa del marino todos son navegantes.

De casar i sembrar, ningú consells pot donar.

Hi ha coses que cada u sap com les ha de fer i com les vol fer.

Castellà: *Antes de que te cases, mira (bien) lo que haces.*

De cunyat, ben allunyat.

Del cunyat, ben allunyat.

A l'igual de les sogres, els cunyats són germans polítics, postissos, amb els quals es pot diferir en gustos i actituds.

De dones en una casa, amb una n'hi ha poc, amb dos, massa.

La dona és qui històricament ha fet les faenes de manteniment de la casa, però un excés de dones en la casa implica plets i baralles.

De la sogra i del doctor, quant més lluny millor.

Les sogres i les madrastrès han tingut sempre mala fama pel fet de no ser la mare natural, sinó política.

Connex en castellà: *El mejor suegro, vestido de negro.*

Del foc, de la dona i de la mar t'has de guardar.

Convé tractar-los amb respecte i témer-los quan s'alteren, ja que ens poden perjudicar moltíssim.

De llevant o de ponent, de la dona sigues parent.

De llevant i de ponent, de la dona sigues parent.

Benvolent o malvolent, de la dona sigues parent.

Convé estar a bé amb els parents més pròxims, encara que no siguin família carnal nostra, per a estar bé amb la dona, que és el parent principal.

Similar en castellà: *No con quien naces, sino con quien paces.*

Del pa de mon compare, bon tros a mon fillol.

Convé aprofitar les amistats o els parents per a afavorir els més íntims.

Del pare al fill, no del fill al pare.

La potestat i l'educació correspon als progenitors, als professors i als adults en general, que són els que saben i tenen més experiència en la vida.

Connexa, l'expressió: Començar la casa per la teulada.

Del pare els consells, són vertaders manaments.

De ben segur que no els donen per a enganyar-nos.

Contrari: Consell de vell, caga't en ell.

Dels fills de la meua filla, sé del cert que l'àvia en sóc; però dels fills del meu fill, potser sí i potser no.

Es pot tenir la certesa de qui és la mare, però no mai de qui és el pare.

Similars en castellà: *Nunca digas de este agua no beberé ni este cura no es mi padre.*

Madre no hay más que una.

Dels pares quan són vells, no descuides un punt d'ells. (un punt = gens, una mica, en absolut)

De tos pares, quan són vells, no et descuides un punt d'ells.

La vellesa comporta molts mals: economia limitada, salut fràgil, soledat...

Castellà: *Del padre en la vejez, báculo el buen hijo es.* (báculo = gaiato)

Similar en castellà: *Es de bien nacidos ser agradecidos.*

Dels pecats dels pares van els fills geperuts. (geperuts = carregats)

La maldat dels pares, si no la paguen els fills, la paguen els néts.

El resultat de les males accions dels pares, a vegades l'hereten els fills, que als ulls dels altres sempre els recorden la seua mala fama.

Com: Els pecats dels pares els paguen els fills.

Similar, l'expressió: Pagar justos per pecadors.

Dels que es casen als cinquanta, pocs n'arriben als seixanta.

Quan es té una certa edat ja no es compta amb el vigor de la joventut per a iniciar una nova vida.

Similar: Al bou vell, canvia'l d'aire i deixarà la pell.

De marits i mullers, ne van plens els carrers.

Significa que els fills no són substituïbles, però els consorts, sí.

Similar en castellà: *A rey muerto, rey puesto.*

De pare arreplegador, fill escampador.

Pare estalviador, fill malgastador.

Pare guanyador, fill dissipador.

A vegades, els fills no aprecien els sacrificis fets pels pares i els fan servir per al seu propi profit.

Similars: La fàbrica de l'avi, la manté el pare i la balafia el fill.

De pare bo, el fill un tro.

Contrari: De bona fusta vénen les castanyetes.

De pare bo, el fill un tro.

Destaca l'excepcionalitat que a vegades ocorre en les famílies.

Similar: De pare arreplegador, fill escampador.

De pares sans, fills honrats i sants.

Qui ha sigut modèlic pot esperar el millor resultats dels fills.

De pare trompa, fill ballador.

De pare gaiter, /o fill tabaleter.

De pare músic, fill ballador.

De pare sant, el fill diable.

De pares vimeners, /os fills estellers.

De tal pare, tal fill.

De tal cep, tal ascla. (cep = tronc de la parra / ascla = estella)

De tal tronc, tal ascla.

De tal parra, tal raïm.

De tals bodes, tals coques.

Se sol utilitzar en sentit pejoratiu. En realitat vol significar que els fills acostumen a seguir més els mals exemples dels seus progenitors que no els bons.

Com: El pare dolçainer, el fill, tabaleter.

Similar: Dels pecats dels pares, els fills en van geperuts.

Contraris: De bona fusta vénen les castanyetes.

El fill del bo serà això.

Castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

De tal palo, tal astilla.

De totes les maneres, aiguaderes. (aiguader = repartidor i venedor d'aigua)

A qui no té cultura, sempre se li nota.

Déu te do ovelles i fills per a guardar d'elles.

Antigament, l'abundància de fills significava mà d'obra baratíssima.

Contrari: Diners i fills, com menys n'hi ha, menys perills.

De xiquet es cria l'arbre dret. (xiquet = xic, menut, xicotet, petit)

L'educació i els bons exemples s'han de donar a les persones de ben menuts, perquè després ja estaran viciats.

Digues filla i entén-te nora. (nora = esposa del fill)

Una cosa és que es diga "filla" per a agradar, i una ben altra és l'amor o el comportament entre la sogra i la filla política.

Similar: S'agafen més mosques amb mel que amb fel.

Similar en castellà: *El hábito no hace al monje.*

Del dicho al hecho hay gran trecho.

Diners i criatures, no en té tothom qui vol.

Per més esforços que es facen, són coses que depenen de la sort.

Diners i fills, com menys n'hi ha, menys perills.

La sobra de diners afavoreix els vicis i l'excés de xics implica que algun eixirà problemàtic.

Contraris: Déu te do ovelles i fills per a guardar d'elles.

Diners i xiquets, no n'hi ha mai prou.

Diners i xiquets, no n'hi ha mai prou.

Diners i xiquets, quants més millor.

És una opinió que varia segons cada època, encara que el desig de diners no passa mai de moda.

Ditxós el fill que té el pare condemnat. (*ditxós* = afortunat, sortós)

Es diu quan hi ha algun pare que maleduca amb el seu comportament en lloc de ser exemplar.

Diuen els críos al joc el que parlen els pares al foc.

Les intimitats de la família acaben sabent-se per la indiscreció dels xiquets, que inclús usen el vocabulari exacte que senten als pares.

Similar: Els xiquets, tot ho xarren.

Dol de dona morta només dura fins la porta.

Els homes solen sentir menys que les dones la pèrdua de la parella.

Connex: La viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica.

Dolor d'anca, filla blanca.

Això diuen.

Dóna al teu fill un bon ofici i no s'haurà de veure a l'hospici.

Invertir en alguna carrera o algun ofici és assegurar-se el treball i la subsistència en el futur.

Dona bona, plata que sona. (plata = diners, estalvis, capital)

Recomana als homes juntar-se amb la parella convenient.

Similar en castellà: *A tu mujer no la alabas, lo que vale tú lo sabes.*

Al asno a palos y a la mujer a regalos.

Dona, escopeta i llibres, a ningú ho deixes.

No convé deixar res que ens pugui perjudicar al final.

Similar en castellà: *Libro prestado, o roto o enmendado.*

Dona finestrera, malfaenera.

Qui passa el temps distraient-se no treballa.

Similar: Dona que molt mira, poc fila.

Ni casa cantonera ni dona balconera.

Castellà: *A la mujer ventanera, tuércele el cuello si la quieres buena.*

Dona i tela no la mires amb candela. (candela = ciri, espelma)

Convé conèixer bé els defectes i les virtuts de la persona amb qui ens casem.

Dona i vidre, sempre en perill.

El vidre és molt fràgil. La dona pot ser mare, o pot cansar-se de la parella si aquesta no es comporta convenientment, o ser requerida d'amors per algú altre...

Similar: És cosa que no pot ser, ben guardar a una muller.

Vés amb *cuidao*, Bernat, que si la muller és *guapa* et faran encarregat.

Castellà: *La mujer y el vidrio, siempre en peligro.*

Connexos en castellà: *A la mujer y al viento, pocas veces y con tiento.*

El centollo y la mujer son malos de conocer.

Dona jove i home vell, criatures a gavells. (gavell = manat, feix, grapat)

Dona jove i home vell, criatures a garbell. (a garbell = a manta, a bondó, a muntó, a palades, a cabassades, a dojo)

Dona jove i home vell, mainada a reguitzells. (mainada = criatures, xicalla / reguitzell = regall, escorrim, filera)

Quan un vell es junta amb una jove, se li rejuvoneixen les ganes de fer xiquets.

Similar: el següent.

Dona jove i home vell, no hi ha remei per a ell.

La joventut és activa, mentre que la vellesa no pot ser-ho, de manera que el vell es desgasta prompte.

Similar: La dona que es casa amb vell es torna vella com ell.

I els precedents.

Castellà: *Viejo que con moza casó, o vive cabrito o muere cabrón.*

Similar en castellà: *La jodienda no tiene enmienda.*

Dona molt paridora, filla la primera, la segona i la tercera.

Normalment, qui parix molt és perquè busca tenir un xiquet.

Dona nana i petarrella, als cent anys sembla donzella. (petarrell = de cara contreta)

Dona nana petarrella, a cent anys serà novella.

Dona nana i patarrella, als cent anys serà novella.

Ovelleta petarrella, de cent anys pareix novella.

L'aparença de fragilitat en la dona té atractiu per a l'home.

Similar: La dona i la sardina, com més menuda, més fina.

Castellà: *La mujer menudita, siempre pollita.*

Dona oberta, dona prenyada.

Adverteix que el caràcter massa obert en les dones comporta riscos.

Dona peluda, rica o goluda.

La fèmina que es despreocupa del seu físic és perquè valora més la seua personalitat que no l'opinió dels altres.

Dona que al seu fill no ha criat tornarà a ser mare aviat.

Qui no ha passat males nits ni s'ha desgastat el cos, no sap el que representa pujar un fill.

Contrari: Dona que cria, ni neta ni dormida.

Dona que cria, ni neta ni dormida.

Els xiquets de pit es fan damunt i ploren i mamen tothora, de manera que no li deixen temps a la mare per a dedicar-se a les seues coses.

Similars: Dona que al seu fill no ha criat tornarà a ser mare aviat.

Burra amb burret no va dreta al molinet.

Dona que molt dorm, no acaba la faena enjorn.

Adverteix que dormir li resta hores a la jornada.

Contrari: Qui matina, fa farina.

Similar en castellà: *Quien se levanta tarde, ni oye misa ni come carne.*

Dona que molt mira, poc fila.

Qui s'encanta amb qualsevol cosa, no treballa.

Similar: Dona finestrera, malfaenera.

Dona que no sap cuinar i gata que no sap caçar són de poc aprofitar.

Només fan companyia, que ja és prou.

Dona que parla en llatí, no la vull jo per a mi.

Les persones massa doctes acaben enfartint els altres.

Dona refranyera, bagassa i malfaenera. (bagassa = prostituta)

Adverteix que la gent sentenciosa i xerraire perd el temps i el fa perdre als altres.

Similars: Dona finestrera, malfaenera.

Dona que parla en llatí, no la vull jo per a mi.

Dona vella, el fill a l'orella.

Ha d'estar-ne molt pendent.

Dones, gossos i criatures, raons segures. (raons = discussions, baralles)

És normal que hi hagen desavinences en els matrimonis, però quan hi ha xiquets o gossos en la família, són inevitables les discussions amb els veïns.

Dones i criatures, mims, dolços i postures. (*mim* = carantoina, manyaga, melindro, floreta)

Convé acaronar-los, dir-los floretes i fer-los regals perquè se senten a gust amb nosaltres.

Dones i fills, treballs si es tenen i treballs si no es tenen.

Qui té dona, li ha de dedicar atencions, i qui té dona i fills, encara més.

D'on sou, cavaller? De la terra de ma muller.

Compta més el lloc on es viu, es treballa i es menja que el lloc de naixement.

Similar: Per llevant o per ponent, de la dona sigues parent.
Home donat, burro espatllat.

Dos cunyats en pau i junts no hi poden estar més que difunts.

Els cunyats són parents polítics, no de sang, i solen tenir caràcters o gustos diferents.

Similar: el següent.

Dos germans en un consell fan tornar el blanc vermell.

Significa que cada persona té la seua pròpia opinió.

Similar: Tots d'un ventre i cadascun d'un temple.

Contrari: Quan un no vol, dos no es barallen.

Dues filles i una mare, tres dimonis per a un pare.

Les discussions entre sexes són cosa normal perquè cada u veu les coses d'una manera, però quan hi ha moltes dones en una casa, els arguments del pare queden en minoria.

D'una bona mare, preneu-ne la filla; d'una bona planta, planteu la vinya.

Convé agafar allò millor de cada u.

Connex: El fill que s'assembla al pare honora la mare.

Educació i diner fan al fill cavaller.

L'educació fa persona cabal i els diners ho proclamen.

El bastó dels avis és el puntal de la casa. (puntal = pilar central o principal)

Els vells de la família són els seus fundadors i els que més saben de la vida, als quals cal respectar i obeir.

El caldo i el casament, en calent.

Com més s'aprecien aquestes coses és quan estan acabades de fer; després van gelant-se i perdent encant.

Similar: en castellà: *Lo que no se hace a la boda, no se hace a toda hora.*

El llanto, sobre el difunto.

Lo que puedes hacer hoy, no lo dejes para mañana.

El casament i la mortalla, del cel davalla. (mortalla = sudari, vestimenta del difunt)

Els fets més importants de la vida no depenen moltes vegades de la pròpia voluntat.

Castellà: *El casamiento y la mortaja, del cielo baja.*

El casar no seria res si al cap de l'any no fóren tres.

Allò més important d'un casament no és el fet en si, sinó els fills que en naixeran.

Castellà: *No hay dos sin tres.*

El casat, casa vol.

El casat casa vol, per estar sol.

Qui es casa sol apreciar molt la comoditat de la seua nova condició i va deixant d'eixir amb les amistats.

Similar: Com casa, no hi ha res.

A on s'està millor que en casa?

Castellà: *El casado, casa quiere.*

Similar en castellà: *La casa de un hombre es su castillo.*

El criar envelleix i el parir entendreix.

Quan les dones tenen fills, guanyen bellesa i encant, però quan amamenten es desgasten.

Similar: Els fills costen nou mesos de malaltia i tota la vida de convalescència.

El dimoni no té sogra i sempre en troba.

Es diu de qui es complica la vida podent viure feliç.

Similar: A qui no té faena, Déu li'n dóna.

Qui no té faena, se la busca.

Connex: Qui no té res que fer, el gat pentina.

El dir mal de sos fills és dir mal de si mateix.

Els fills són, en opinió dels altres, una còpia dels pares.

Similar, l'expressió: Tirar-se terra als ulls.

El fill ben nodrit i mal vestit, la filla mal nodrida i ben vestida.

En general, s'admet que un home puga anar vestit de qualsevol manera; en canvi, una dona ha de vestir bé per a realçar la seua bellesa natural.

El fill de la cabra, sempre ha de ser cabrit.

El fill de la cabra ha de ser cabrit.

El fill de la gata, la rata mata.

El fill de gata, rates mata.

Els fills dels gats agafen rates.

És una crítica sentenciosa als qui no es comporten com caldria, ja que els fills, en major o menor mesura, solen heretar més els defectes que les virtuts dels progenitors, ja que porten la seua genètica i solen reflectir l'educació familiar.

Similars: En el cau dels conills, el que fan els pares fan els fills.

El fill de pare ballador, tot el dia salta.

Castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

El fill del barber el sagnen de franc.

Els familiars dels professionals tenen avantatges que uns altres han de pagar.

Similars: Qui té padrins, es bateja.

Qui està prop de la vaca, la mama.

Contrari: Els fills del sabater van descalços.

El fill del bo serà això.

Assevera que qui s'ha educat en els bons exemples serà necessàriament exemplar.

Contrari: Fills de gat, gatets.

El fill del bo sofreix bo i mal; el fill del mal, ni bo ni mal.

Les bones persones han de viure el bé i el mal que la vida els depare, mentre que les males persones, com que no tenen principis ni consciència, no fan cas de res.

El fill del carnisser no el vulgues per barber.

No convé confiar en qui prové de mala procedència o nissaga.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

El fill del gat, algun dia trau les ungles.

Es diu com a crítica de qui s'ha enfadat, per bé que tota persona s'enfada alguna vegada.

El fill del mestre Jaume, que ensenyava de fer sabates a son pare.

Es diu com a crítica del pretensions que creu saber més que el mestre i pretén donar-li lliçons.

Similar: Què sap el gat de fer culleres?

Similar, l'expressió: Ser el docte Cagalló.

El fill del pare tendre, que cagant es descostellava.

El fill del Pere Tendre, que es va esllomar fent de ventre. (esllomar = trencar, desconjuntar)

És una crítica a qui es manifesta delicat o primmirat.

Similar: Que tendre és el meu gendre, que anant se descula.

Com l'expressió: Ser *la Delicà* de Gandia (que li va caure damunt un pètal de rosa i es va morir).

El fill mort i l'api a l'hort.

Es diu quan algú tenia mal comportament o quan no lamenten la pèrdua de la persona.

Similar: Llàgrima a l'ull, bocí com el puny.

Similars, les expressions: Àngels al cel.

Molts anys que vaja davant.

Connex: La viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica.

Similar en castellà: *El muerto al hoyo y el vivo al bollo.*

El fill prudent i savi honra son pare i son avi.

Alaba aquells que extrauen les virtuts dels seus majors.

Contrari: El fill que a sos pares bat, ja l'infern el té guanyat.

El fill que a sos pares bat, ja l'infern el té guanyat/aparellat.

El fill que a sos pares és ingrát, ja té l'infern guanyat.

Contrari: El fill prudent i savi honra son pare i son avi.

El fill que s'assembla al pare honra a la mare.

El fill que sembla a son pare, honra li dóna a sa mare.

Significa que la virtut i el bon exemple són generals en tots els membres de la família.

Contraris: El qui no sembla a son pare és un porc.

El pare joglar, el fill timbaler.

Castellà: *Si el hijo sale al padre, de dudas saca a la madre.*

El gos, mon amic; la dona, el meu enemic; el fill, el meu senyor.

A l'home, el gos li dóna fidelitat incondicional, l'esposa li diu allò que no vol sentir i els fills són l'objecte de les seues atencions.

El mariner, quan té peix, a sa mare desconeix.

Quan s'està atrafegat en la feina, tota l'atenció se centra en el quefer.

El marit a la muller, que li tinga el menester; i la muller al marit, que li tinga net el llit.

Recomana que cadascú complisca bé el seu rol per tal que el matrimoni i la família funcionen bé.

El meu fill vindrà barbat, però no parit ni prenyat.

Per llei natural, les femelles dels mamífers tenen més complicacions que els mascles, cosa que es trasllada en les societats humanes.

El meu marit no té taxa: unes voltes poc i altres massa.

Es diu en general, ja que ben poca gent és morigerada i estable.

Similar, l'expressió: Ací, o ens morim de fam o de fartada.

El minyó que perd son pare, allunyeu-lo de sa mare. (minyó = xiquet, nen)

Les mares solen ser més permissives que els pares, circumstància que els menuts solen aprofitar.

Similar: Fill de viuda, malcriat segur.

El pare guanya el ral i son fill el gasta mal.

Critica els vividors, malbaratadors o manters que no segueixen el bon exemple del pare.

Similar: El pare, pastor; el fill, senyor, i el nét, a captar.

El pare joglar, el fill timbaler.

El pare botxí, el fill estiracordetes. (estiracordetes = ajudant, aprenent)

El pare músic, el fill ballador.

El mal comportament de qui hauria de ser model i exemple fa que els fills l'imiten o inclús el superen en els defectes.

Similars: Qui ha de donar llum dóna fum.

Fills de gat, gatets.

El pare dolçainer, el fill tabaleter.

Contrari: El fill prudent i savi honra son pare i son avi.

El pare lleu i la mare freixura, a qui li ha de semblar la criatura? (lleu = freixura = pulmons)

Son pare ceba, sa mare grill, què farà el fill?

Es diu del bebé d'algú, sobretot quan plora a plens pulmons.

Similars: El fill de la gata la rata mata.

De pare dolçainer, fill tabaleter.

De pare músic, fill ballador.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

El pare mort, jo mestre.

Quan desapareix la figura principal de la casa o de l'ofici, la substitueix el fill o qui millor coneix l'ofici.

Connex en castellà: *A rey muerto, rey puesto.*

El pare, pastor; el fill, senyor, i el nét, a captar. (captar = pidolar, demanar almoina)

Critica que els fills no s'esforcen a seguir l'exemple laboral dels pares.

Similar: El pare guanya el ral i son fill el gasta mal.

El plor de l'hereu, rialla dissimulada.

Manifesta que qui sap que heretarà està content però ha de manifestar pena en públic.

Similar: La viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica.

El poble del marit, per a la muller és Madrid.

Li resulta estrany i llunyà.

El que als seus pares bat, ja té l'infern guanyat.

Qui no respecta els seus majors sol ser mal considerat i tractat pels altres i la mala fama el persegueix allà on vaja.

Similar: Qui és mal fill no pot ser bon home.

El que amb la dona es baralla, corre el perill de dormir a la palla.

El qui amb dona es baralla, corre perill de dormir a la palla.

Quan es produeix un conflicte personal, la solució més immediata és el distanciament físic.

El que és bon fill és bon marit.

Qui té bons sentiments i bon comportament, els té per a tots.

Contrari: El que és mal fill no pot ser bon home.

El que és de la mare és de la filla, i el que és de la filla, la filla s'ho vol.

Als pares no els dol res per afavorir els fills; en canvi, els fills solen ser egoistes.

Similar: *Lo teu és meu, i lo meu, a mitges.*

El que és mal fill no pot ser bon home.

Qui no es comporta convenientment amb les persones que més l'han estimat és perquè no té bons sentiments.

Similar: El que als seus pares bat, ja té l'infern guanyat.

Contraris: El que és bon fill és bon marit.

El fill que a sos pares bat, ja l'infern el té guanyat.

Connex en castellà: *Put a y buena mujer, ¿cómo puede ser?*

El que fora va a casar, va a que l'enganyen o a enganyar.

Qui lluny se'n va a casar, o s'enganya, o va a enganyar.

A qui és d'un altre poble no se'l coneix; per tant, es malpensa que se n'ha anat del seu poble perquè no l'hi volien o perquè no es deixaven enganyar.

El que menja la dida, per la criatura és vida. (dida = qui dona de mamar)

Qui està ben alimentada pot alimentar criatures.

Connex: Som el que mengem.

Connex en castellà: *Somos lo que comemos.*

El que no li sembla a son pare, és un porc.

Critica aquells que no segueixen l'exemple del pare.

Similar: Crieu fills, crieu porcs.

El que no prova, no es gita amb la sogra.

El que no prova, no es gita amb la dona.

El que no prova, no té sogra.

El que no s'aventura, no té ventura.

Cal ser decidits i inclús arriscats si es pretén assolir alguna finalitat.

Similars: El que no plora, no mama.

El que no s'arrisca, no pisca.

Castellà: *El que no llora, no mama.*

Sé osado y serás afortunado.

El que no sap dissimular, no sap governar.

Els polítics i els dirigents d'empreses han de saber els defectes i les equivocacions per a remeiar-los o, cosa més freqüent, justificar-los o dissimular-los.

El que no sàpia fer, no sabrà manar.

Convé conèixer bé l'art o l'ofici de què es tracte si no es vol ensenyar-lo mal.

Similar: El que no sap sofrir, no sap regir.

El que no sap sofrir, no sap regir.

Qui és dirigent o responsable d'altres ha de tenir experiència personal per a poder comprendre errades i defectes i solucionar problemes sense perjudicar a ningú.

Similar: El que no sàpia fer, no sabrà manar.

El que no té filles, menjarà bunyols.

Qui tinga filles casadores, les haurà de dotar de patrimoni i no es podrà permetre cap plaer, per poc que siga.

El qui es case amb una dona lletja, que visca en una casa gran, perquè si no, sempre la tindrà davant.

S'explica com un llibre obert.

Similar: Ni tan guapa que mate ni tan fea que espante.

Contrari: Cara pigada, cara estimada.

Similar en castellà: *A la mujer fea, el oro la hermosea.*

El qui no sembla a son pare és un porc.

Normalment, els pares eduquen els fills amb bons exemples.

Similar: El fill que s'assembla al pare honra a la mare.

Connex: El que és mal fill no pot ser bon home.

El qui té por es gita amb els pares.

Així sol ser de xiquets.

Connex: Torna el xic a casa, que no és per casar.

Els amics com els volem i els parents com Déu els dóna.

Els amics, te'ls tries; els parents, te'ls tragues.

Es diu quan es té algun parent que es preferiria no tenir.

Similar: Més val un amic que cent parents.

Els casats, plat i cullera a banda.

Qui s'ha casat, s'ha independitzat i ja forma part d'una altra família, i per tant se li ha de consultar l'opinió, cosa que abans no calia.

Els consells dels pares són manaments.

El consell de qui t'estima ha de ser interpretat com un precepte, com un exemple a seguir, no com una ordre imperativa.

Els diners i la muller, a la vellea són menester.

A l'època en què ja quasi no ens valem per nosaltres mateixos convé tenir mitjans d'ajuda.

Similar: Els fills són el bastó de vellesa de llurs pares.

Connex en castellà: *La hija y la heredad, para la ancianidad.*

Els draps bruts es llaven a casa.

Recomana no airejar en públic secrets o intimitats de la família, que a ningú importen i que ens poden perjudicar.

Connex: Els xiquets diuen en la plaça el que senten dir en casa.

El segon matrimoni el fa el dimoni; el tercer, Lucifer.

El motiu del primer matrimoni sol ser l'amor; els altres solen ser propiciats per la soledat o la necessitat.

Els fills costen nou mesos de malaltia i tota la vida de convalescència.

Pels fills, es pateix tota la vida.

Els fills, del cor ixen i al cor tornen.

Els fills són una prolongació dels progenitors, que moltes vegades els estimen més que a si mateixos.

Els fills del sabater van descalços.

Significa que els professionals solen atendre abans les necessitats dels clients que les familiars.

Castellà: *En casa del herrero, cuchillo de palo.*

Els fills dels fills són dos vegades fills.

Los fills dels fills, dos vegades fills.

Els néts són fills parits dues vegades.

Significa que se sol estimar tant els néts com els propis fills.

Els fills i els diners donen més penes quan són més.

Com més diners es tenen, més complicada es té la vida per a mantenir-los i augmentar-los.

Els fills, quan són petits són de les mares, quan són fadrins són de les noies i quan són casats són de la dona. (noia = fadrina, dida, "cangur")

Sempre depenem de les femelles en moltes coses; per això la majoria de cultures humanes s'han originat amb el matriarcat.

Els fills, quan són xics donen digustos xics; quan són grans els donen grans, i al ser casats, doblats. (xic = menut, petit)

Els fills, de petits donen fatics; de grans, afanys, i de casats, doblats. (fatic = treball, feina / afany = disgust, neguit)

Els pares, sempre pateixen pels fills, pels seus actes i per les seues circumstàncies.

Similar: Els fills costen nou mesos de malaltia i tota la vida de convalescència.

Els fills repta quan són xics i aparta'ls de mals amics. (reptar = bonegar, renyar, rényer)

Convé educar quan és el moment adequat.

Connexos: Qui va amb un coix, a l'any, coix i mig.

L'arbre que creix tort, tort es queda.

Els fills s'assemblen a les mares, i les filles, als pares.

Per regla general, sol ser així en el caràcter, però sobretot en la dentadura.

Els fills són com les flors, que Déu les dona i Déu les cull quan n'és servit.

És una consolació.

Els fills són el bastó de vellesa de llurs pares.

És just que els fills ajuden els pares a la vellesa igual que els pares els van ajudar a ells quan eren menuts.

Els nebots salten a bots.

Sol passar, sobretot quan els porten regals.

Els que no es tracten, no són parents.

Les persones que no es freqüenten, es distancien.

Similar: Ulls que no veuen, cor que no se'n dol.

Contrari: Voler-se és fer-se.

Similar en castellà: *Ojos que no ven, corazón que no siente.*

Contrari en castellà: *Del roce nace el cariño.*

Els qui es casen en dilluns, al cap de l'any són difunts.

Lo dilluns i lo dimarts són per als desgraciats. (Lo = forma antiga d'el)

El dilluns és un dia reputat com a malastruc, igual que el dimarts. Molt exageradament, el refrany desaconsella prendre qualsevol iniciativa important.

Similar: El dimarts, ni casats ni embarcats.

Similar en castellà: *El martes, ni te cases ni te embarques.*

Els xiquets són l'alegria de la casa.

Quan són menuts, distreuen, entretenen i alegren la família.

Contraris: Matrimoni sense fills, dia sense sol.

Qui li ha fet el nas, que el tinga al braç.

Similar en castellà: *Los hijos son los puntales de la casa.*

El viudo a la porta busca la muller morta: tres en lo llit?

Els viudos, generalment, tornen a buscar companya, si és que no en tenien ja.

Similars: U no és ningú.

Llàgrima a l'ull, bocí com el puny.

Similars en castellà: *La jodienda no tiene enmienda.*

La cabra tira al monte.

En abril, no espera el pare al fill.

És un mes de temperatura agradable que anima a l'activitat.

Similar: El que s'ha de fer, prompte.

Contrari: El que espera, es desespera.

En casar-se l'home, lliguen un bou i amollen una vaca.

En general, el casament li lleva part de llibertat a l'home i li'n dóna, també en part, a la dona.

En el matrimoni, un fill lliga i dos deslliguen.

Un sol fill és el centre d'atenció dels progenitors, mentre que dos es barallen i fan enfadar els pares.

Connexos: Un és poc i tres són massa.

En casa de molts fills i poc pa, de tot hi haurà.

Connex en castellà: *Uno no es ninguno.*

En la boda, qui menys menja és la núvia.

Qui és amfitrió o el centre d'atenció de tots, està més pendent de la companyia que de si mateix.

En la casa que es maleeix i jura està la malaventura.

En la casa del que jura no faltará desventura.

Tot va lligat: la fam o la desgràcia i el mal caràcter.

En la vida, ta muller, tres eixides ha de fer.

Recomana, opinem que masculistament, que la muller estiga supeditada al marit i no isca de casa si no és en el casament, el part dels fills i la mort.

En llescar el pa s'hi coneix a la madrastra.

És una crítica a qui afavoreix a uns més que no a uns altres. (Els parents polítics han tingut sempre mala fama.)

En morir lo fill, la nora fora.

Quan falta el vincle que lligava les dues parents polítiques, la relació sol decaure.

Ensenya més el món que pare i mare.

Les pròpies vivències són lliçons, mentre que l'experiència dels pares és, per a nosaltres, teoria.

Similar: Ensenya més la necessitat que la universitat.

Més val una onça de pràctica que una lliura de gramàtica.

Ensenya'm la muller i et diré quin marit té.

L'esposa és l'exponent, la imatge social de la família, encara que no es conega el marit.

Similar: El fill que s'assembla al pare honra la mare.

Castellà: *Amuéstrame la mujer; decirte he qué marido tiene.*

Similars en castellà: *A la mujer por lo que valga, no por lo que traiga.*

A tu mujer no la alabas, lo que vale tú lo sabes.

Dime con quién andas y te diré quién eres.

Connexos en castellà: *Mujer infiel, puta; hombre infiel, héroe.*

Puta y buena mujer, ¿cómo puede ser?

Entre amics i parents hi ha vuit dies de temps.

Com que hi ha confiança, es pot donar el condol o l'enhorabona en qualsevol moment.

Entre marit i muller, no et fiques a faroler. (= mitjancer, intermediari)

No convé posar-se o estar enmig dels conflictes maritals, perquè de segur que n'eixirem mal parats.

Similar: Entre pares i germans no hi vulgues ficar les mans.

Castellà: *Entre marido y mujer, nadie se debe meter.*

Similar en castellà, l'expressió: *Ser el tercero en discordia.*

Entre marit i muller, tot ho aplanar un bon voler.

L'amor, tot ho perdona i tot ho supera.

Similar: Quan un no vol, dos no es barallen.

Entre pares i fills no hi ha robatori.

El parentiu directe implica una confiança total, sobretot quan es comparteix la casa familiar, on l'economia és comuna o compartible.

Entre pares i germans no (hi) vulgues ficar les mans.

Entre pares i germans no hi fiques les (teues) mans.

Els afers íntims els han de solucionar les persones directament implicades, perquè qui es pose pel mig pot resultar mal parat.

Similar: Entre marit i muller no et fiques a faroler.

Contrari en castellà: *Entre padres y hermanos, no metas tus manos.*

Entre sogra i nora, ni el dimoni es posa.

Entre sogra i nora, no hi ha hora bona.

És creença general que les sogres i les nores no solen dur-se bé perquè provenen de famílies i educacions diferents.

En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

En la terra dels conills el mateix són els pares que els fills.

A tall d'església catedral, quals foren els pares, els fills seran. (a tall de = a manera de)

Els fills aprenen o malaprenen dels pares per imitació, ja que els pares són el seu model i referent.

Similar en castellà: *De tal palo, tal astilla.*

És cosa que no pot ser, ben guardar a una muller.

Una muller no és una propietat vitalícia; i si té qualitats, no li faltaran pretendents.

Similars: Dona i vidre, sempre en perill.

Vés amb *cuidao*, Bernat, que si la muller és guapa et faran encarregat.

Connex: El fill que s'assembla al pare honra la mare.

És més mala que una pesta una dona deshonest.

L'honradesa i la sinceritat són elementals perquè tot i tota relació funcionen bé.

Connexos: Una seguida manté un convent.

Filla amb bon dot, a/en casa dura poc.

Qui té patrimoni, prompte troba pretendents.

Filla de botxí i d'hostaler, vé's en compte que no et sigui res.

Filla d'hostaler i poma recadora maduren abans d'hora.

Filla d'hostalera, ni viuda, ni casada, ni soltera.

No són recomanables les persones que s'han criat entre adults de vida alegre, de poc cervell, desocupats o inclinats als vicis.

Fill casat, fill mig perdut, que oblida el favor rebut.

Quan els fills es casen, inicien una vida independent i a vegades s'obliden dels esforços dels pares per criar-los i educar-los.

Fill de mestre, mig ensenyat.

Fill de vell nascut serà molt sabut.

Fill de vell nascut, fill sabut.

Generalment, qui es cria amb gent culta, experimentada o professional aprén més un altre.

Connex: Qui està prop de la vaca, la mama.

Contraris: Fill de pare vell, poc cervell.

Fills de gat, gatets.

Fill de pare vell, poc cervell.

La molta diferència d'edat no facilita la relació ni l'educació familiar.

Contrari: Fill de vell nascut, fill sabut.

Fill de viuda, mal criat o mal acostumat. (mal criat = consentit)

El fill de viuda, o mal criat o mal acostumat.

Fill de viuda, mal criat segur.

La descendència que es cria sense pare no té qui la corregisca enèrgicament i s'aprofita de la bondat o de la debilitat de la mare.

Connex en castellà: *Si tienes un hijo mimado, mándalo a viajar.*

Filla després de fill, mare en perill.

De jovenets, els xics adoren la mare i les xiques adoren el pare, el qual ha de repartir el seu temps i la seua dedicació entre la mare i la filla.

Filla sense vanitat i prat mal adobat a ningú han acontentat.

La persona s'ha de saber valorar, ja que tots tenim defectes, però també virtuts que cal que els altres coneguen.

Fill de mestre, mig ensenyat.

Qui es cria prop d'algun professional veu alguna vegada com es treballa o sent comentaris i coneix vocables i ferramenta de l'ofici.

Connex: El pare mort, jo mestre.

Filles per casar, mal bestiar per guardar.

Filles casadores, filles filadores.

En una casa, una filla, prou filles; dues filles, massa filles; tres filles i la mare, quatre diables.

Filles i abelles fan gratar les orelles.

Les fadrines en edat casadora donen als pares la preocupació de mirar amb qui es casaran, a més que quan es junten moltes dones, encara que siga treballant, xerren moltíssim i fan conxorxa contra el pare.

Fill ets, pare seràs.

Fill ets, pare seràs; tal faràs, tal trobaràs.

Fill eres; pare seràs; el que faces trobaràs.

Filla ets, mare seràs; com tu facis et faran.

Aconsella portar-se bé i ser exemplar.

Similar: Segons el que sembres, colliràs.

Tal pare, tal fill.

Contrari: Fer com fan no és pecat.

Similar en castellà: *Quien siembra vientos recoge tempestades.*

Fill de vell, poc cervell.

Fill de pare vell, poc cervell.

Qui és pare quan ja té molts anys, no té l'energia necessària per a criar i educar convenientment el fill o la filla i perquè la distància generacional, i per tant cultural, és massa gran.

Com: Fill de viuda, mal criat o mal acostumat.

Fill de viuda, malcriat segur.

Contrari: Fill de vell nascut serà molt sabut.

Fill és fruit del cor.

Un fill sol ser producte de l'amor i per un fill es donaria la vida.

Contraris: Crieu fills, crieu corbs.

Feu bé a bèsties i us tiraran de coces.

Fill meu, paga allò que deus; no ho deixes per als hereus.

Fill meu, paga allò que deus, no ho deixes per tos hereus.

Fill meu, sies obedient, no faces despler a la gent i pren per bon ensenyament el bon respondre.

Fill meu, vulles usar lleialtat i quan podràs entén en bondat; ama l'honra de ta ciutat i de la terra.

Són vells consells.

Connex en castellà: *Donde buenas ollas quiebran, buenos cascots quedan.*

Fill que no tenim i ja el bategem.

Es diu com a crítica de qui pretén anar més enllà de la realitat possible.

Castellà, l'expressió: *Vendar la piel del oso antes de haberlo cazado.*

Fill, si ets bo, per a tu planto el mallol. (mallol = vinya, sarment)

Denota que el bon comportament acaba sent recompensat.

Com: Fes bé, que no ho perdràs.

Fill que a pares entristeix, no envelleix.

Fill dolent, val més malalt que valent.

Fill dolent, val més molt lluny que present.

Fill traïdor, més val malalt que bo.

Fill jugador, que no ens el dongui Nostre Senyor.

Qui té un fill que no porta bona conducta, té una pena constant de veure que mai no assenta el cap.

Connexos: Fill que els pares bat, té l'infern guardat.

Fills criats, dols doblats. (doblat = el doble)

Fills criats, pesars doblats.

Fills criats, mals de caps.

Fills criats, mals de caps, i casats, redoblats.

Criar fills implica sacrifici, però quan són grans causen preocupació als pares, siga pel comportament, per les companyies, pels estudis...; i quan la família s'amplia amb nous membres (nores, néts...), augmenten les preocupacions dels pares.

Fills de gat, gatets.

Fill de gat, se li assembla dels peus al cap.

El que és fill d'un gat, si no se li coneix amb la cua, se li coneix amb el cap.

Fill de poll, llémena. (llémena = ou del poll)

Sol dir-se en sentit pejoratiu que de pares amb mal comportament o poc cervell no solen resultar bons fills.

Com: El fill de la gata, rates mata.

Similar: El fill del carnisser no el vulgues per barber.

Contraris: Fill de mestre, mig ensenyat.

Fill de pare treballador, tot el dia salta.

Castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

Similars en castellà: *Ninguna loba pare corderos.*

Put a tu abuela, puta la madre, puta la tía, cómo no vas a estar

en la putería.

De mala mata, nunca buena caza.

De mala mata, nunca buena zarza.

Fill no tenim i ja el bategem.

Critica els qui avancen esdeveniments quimèrics.

Similar, l'expressió: Fer com el conte de *La Lletera*.

Similar en castellà, l'expressió: *Vender la piel del oso (antes de cazarlo)*

Fill sense dolor, mare sense amor.

La criança de fills sempre implica preocupacions i patiments, de manera que si alguna mare no se'n veu afectada, és perquè no estima els fills.

Similar: Fill és fruit del cor.

Fills i diners, donen més penes quan són més.

Com més fills es tenen, més sacrificis i preocupacions tenen els progenitors, i com més ric s'és, més s'ha de preocupar un per mantenir els negocis.

Similar: Fills i pollets, poquets.

Fills i estudiants, molts de xics i pocs de grans.

A mesura que van passant els anys, més i més gent va deixant els estudis per dedicar-se a treballar.

Fills i filles té el meu fill; la meva filla, filles i fills té; però els fills i filles de la meva filla no són filles i fills del meu fill.

És un embarbussament que significa que sol haver-hi més relació amb la família de les filles que amb la dels fills, ja que les fèmies han tingut més relació amb els pares per haver passat més temps a casa amb ells.

Fills i llar són l'única veritat.

Per a qualsevol persona, són allò més important de la vida.

Fills i pollets, poquets.

Recomana no tenir massa boques que alimentar.

Similars: Fills i diners, donen més penes quan són més.

Fills criats, mals de caps.

Fills tens, nora tindràs; quan et descuides, al carrer et veuràs.

Per regla general, les sogres i les nores no solen congeniar, a vegades pel caràcter i a vegades per la diferència generacional.

Gendre i sogra? Gat i gos.

El gat i el gos no solen fer lliga, com el gendre i la sogra, que són parents postissos, procedents d'una altra família carnal.

Similar: Sogra?, bon foc la coga.

Castellà: *Bien me quiere mi suegra si de mi mal no se alegra.*

Connex en castellà: *Amistad de yerno, sol en invierno.*

Gendres i abrils, pocs n'hi ha fins.

Gendres i abrils, quasi tots són roïns.

Els gendres, com les sogres o les madrastrès, solen tenir mala reputació, simplement perquè no són parents carnals.

Germà de meitat, ni fe ni veritat. (de meitat = a mitges, de llet, de pare, de mare, mig germà)

No es pot tenir una plena confiança en una persona que, tot i ser parent directe, no coneixem ben bé.

Germans, els pans; parents, els qüens; i coneguts, els papers de menuts. (qüens = diners)

Entre germans es comparteix fins l'aliment, entre parents es poden fiar o demanar diners, i entre coneguts, res de tot això.

Contrari: el següent.

Germans i cunyats, amics i barallats.

Les desavinences hi són freqüents i recurrents a causa del freqüent contacte, però no solen arribar al trencament de relacions.

Similar: Els que estan junts són els que es barallen.

Germans, ni coques ni pans.

Aconsella no compartir allò que ens és bàsic a nosaltres mateixos.

Contrari de l'anterior.

Hisenda de nebot, se l'emporta el rou o l'ha cremada el foc. (rou = rovell, òxid)

A qui no li costen de guanyar les coses, no les valora i les abandona o les balafia prest.

Similar: Les fàbriques, les munten els avis, les disfruten els pares i les tanquen els nets.

Home casat, burro espatlat. (espatlat = malmés, esguerrat, desbaratat)

És una recriminació a qui pretén casar-se o ja ho ha fet.

Com: T'has casat, t'has cagat.

Similars: Home casat, home donat.

Quan un home es casa, lliguen un bou i amollen una vaca.

Home casat, home donat.

És un joc de paraules fet a partir del mot dona. Donat vol dir acompanyat de dona o de dones (esposa i sogra), i al mateix temps significa entregat, que ja no mana de si mateix.

Similars: Home casat, burro espatlat.

T'has casat, t'has cagat.

Quan es casa un home, lliguen un bou i amollen una vaca.

Ja fa prou qui als seus sembla.

Reconeix el mèrit de qui no és mala persona i que podria ser-ho.

Ja tens marit, ja tens castic.

Es diu perquè la dona ha d'acabar la criança dels fills, l'atenció de la casa, de la roba... i del marit amb tots els seus defectes i vicis.

Similars: T'has casat, t'has cagat.

Quan un home es casa, lliguen un bou i amollen una vaca.

A la taula i al llit, la dreta és pel marit.

Allà on hi ha marit, hi ha Madrid.

Contrari: Home casat, burro albardat.

La bona filla creix cosida a les faldilles de sa mare.

Habitualment, les xiques fan més vida a casa que al carrer, al contrari que els xics.

La bona filla, dues vegades va a casa.

Viu a casa de joveneta i hi sol tornar més avant per cuidar els pares vells.

La bona mare, tant estima un fill com cent.

La bona mare vol a un fill el mateix que a quatre.

Els progenitors solen voler a tots els fills per igual.

La casa, els fills i la muller, tot el meu món han de ser.

És una bona recomanació per als marits.

La criatura grossa tira la mare a la fossa.

Un cos gran necessita més aliment que un de petit.
Similar: La mare que fills té massa, no morirà grassa.

La criatura que al mes no riu, entre bèsties viu.

Els nadons fan rialles com a resposta al menor estímul, tocament o carantoina.
Similar: La mare *tonta* és, si el fill no riu al cap d'un mes.

La dona als quaranta anys guarda-la com abans.

Constata que la bellesa i l'atractiu femenins tenen caducitat.

La dona amb qui et casaràs, fes que siga de ton braç.

Recomana buscar lliurement parella entre iguals de condició i d'educació.

La dona bona i lleial és un tresor principal.

Certament.

La dona casada no ha de viure descuidada.

El marit ha de vetlar per ella en tots els sentits.
Similar: Vés amb *cuidao*, Bernat, que si la muller és *guapa* et faran encarregat.
Com: És cosa que no pot ser ben guardar a una muller.
Similar en castellà: *Cada oveja, con su pareja.*

La mujer y la gallina, por andar se pierden aína.

La dona, en casa, i l'home, en la plaça.

La dona, en casa, i l'home, on faça falta.

Recomana seguir la tradició masclista.
Castellà: *La mujer, la pata quebrada y en casa.*

La dona és carn i els fills són sang.

La parella és parent per voluntat, mentre que els fills són parents directes de cada u.

La dona és de qui li dóna.

És un joc de paraules que vol significar que l'esposa depén econòmicament del marit.

La dona i l'hort, un sol amo.

Els assumptes en els que intervé més d'una persona solen acabar malament perquè s'interfereixen.

Similar: Dona i vidre, sempre en perill.

Similar en castellà: *A idos de mi casa y qué queréis con mi mujer, no hay responder. Entre marido y mujer, nadie se debe meter.*

La dona llesta i callada, de tots sempre és estimada.

Les persones callades són reputades virtuoses i sàvies.

Similar: La dona, per a ser discreta, ha d'estar sempre retreta.

La dona, per a ser ben casada, no ha de tindre sogra ni cunyada.

La dona que és ben casada, no té sogra ni cunyada.

La dona lletja, l'or la fa bonica.

La indumentària i la cosmètica adequades afavoreixen la presència.

Contrari en castellà: *Aunque la mona se vista de seda, mona se queda.*

La dona, per a ser ben casada, no ha de tindre sogra ni cunyada.

La dona que és ben casada, no té sogra ni cunyada.

Similar al precedent, aconsella no interferir-se en les coses d'una altra casa o matrimoni.

Castellà: *Aquella es bien casada, que no tiene suegra ni cuñada.*

La dona, per a ser discreta, ha d'estar sempre retreta.

La discreció és una virtut general.

Similar: La dona llesta i callada, de tots sempre és estimada.

Similar en castellà: *La mujer, la pata quebrada y en casa.*

La dona que és ben casada no té sogra ni cunyada.

Recomana dedicar-se més al marit que als altres.

La dona que es casa amb vell es torna vella com ell.

Perquè l'energia de la joventut no es recupera a la vellesa; en canvi, l'energia de la joventut pot contenir-se, condormir-se o reprimir-se.

Castellà: *La moza que con viejo se casa, trátese como anciana.*

La donzella recatada serà molt bona casada.

Qui mostra recat de fadrí, difícilment actuarà diferentment de casat.

Contrari: Ni casa cantonera ni dona balconera.

La filla, a filar, i el fill, a llaurar.

Recomana donar ofici als fills i no permetre que es crien ociosos.

La filla, com és criada; l'estopa, com és filada. (estopa = filament vegetal)

La naturalesa de cada u és determinada o modelada per l'educació procurada.

Connexos: L'arbre, de xiquet s'adreça.

L'arbre, de xiquet, si està tort es pot fer dret.

La filla, dejuna però vestida; el fill, fart i descalç.

Recomana dotar bé les filles per a casar-les i procurar que els fills s'espavilen i siguin autònoms.

La filla i l'heretat, per a la vellesa.

Heretat per heretat, una filla en la velledat.

Les dones sempre s'han dedicat més a cuidar dels xiquets i dels ancians que els homes.

La filla que més estimes, casa-la mentre visques.

Convé assegurar el futur als fills deixant-los ben col·locats.

La filla que no ha de ser bona, set canes que la terra la cobre. (cana = mesura, mida / cobrar = engolir, tapar)

Qui duu mal comportament o fa patir els pares, és preferible que es muira.

La filla sorda, quan fila no es torba. (torbar-se = distraure's, despistar-se)

Recomana estar pendent del que s'està fent i no distreure's.

La fillastra de l'Arnau, cada punt el fus li cau.

És una crítica als desmanyotats.

Similar, les expressions: Hi ha mans que haurien de dur *calçatins*.

Hi ha mans que pareixen peus.

La fillastra va descalça; la filla, molt ben calçada.

Es diu com a crítica a qui fa distincions entre els fills.

La guapesa no fa casar les filles, però mai fa nosa, contesten les polides. (fer nosa = molestar)

Certament, tot ajuda.

Similar: Els diners no donen la felicitat, però ajuden.

Més val que sobre que no que falte.

Similar, l'expressió: Com més sucre, més dolç.

Contrari: La que no és bonica als quinze anys, que no espere ser-ho mai.

La mare cabra, el fill, saltador.

Confirma que els fills imiten els defectes dels progenitors.

Com: El pare dolçainer, el fill, tabaleter.

Fills de gat, gatets.

En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

La mare cria la filla i la casa la veïna.

Critica que les mares solen ser poc pràctiques perquè veuen la filla com a filla i no com a esposa.

La mare diligent, la filla peresosa.

La mare cobdiciosa i la filla peresosa.

Qui s'esforça excessivament no deixa molta opció a l'altra persona a esforçar-se.

Castellà: *Madre ardida hace hija tollida.*

Contrari en castellà: *Madre holgazana cría hija cortesana.*

La mare i la teulada, com més vella més estimada.

Les teules velles són més apreciades que les noves perquè la seua efectivitat està provada, com l'amor de les mares.

Contrari: Caldera vella, bony o forat.

La marella fa el fill tarabella. (marella = despectiu de mare / tarabella = destrellat, tarambana)

La mare cabra, el fill saltador.

La mare que és atordida, a la filla fa tollida. (tolit = tarat, disminuït)

Els fills solen imitar les mares i els pares, sobretot en els defectes.

Similars: La mare cabra, el fill, saltador.

La mare pietosa cria la filla melindrosa.

La mare no és pietosa quan no castiga son fill mal nodrit, ans perdonant-li el porta a la forca.

Una mare s'ha de preocupar per la salut i el bon comportament dels fills.

Connex: L'arbre, de xiquet s'adreça.

La mare pietosa cria la filla melindrosa. (melindrós = reguinyat, delicat, maniós)

La mare piadosa, la filla melindrosa.

Els fills de qui és molt detallista i mirat, per imitació i exageració, acaben sent una miqueta anormals.

Castellà: *Madre pia, daño cría.*

La mare que fills té massa, no morirà grassa.

Qui ha d'alimentar moltes boques ha de fer grans esforços en detriment propi.

Similar: La criatura grossa tira la mare a la fossa.

La mare que només té una filla, o la malcasa o la malcria.

Sempre s'ha dit que els fills únics estan malcriats per superprotegits.

Connex: La mare cria la filla i la casa la veïna.

La mare que té filles menjarà coques.

Les dones s'han dedicat històricament més a la cuina i a la casa que no els homes.

La mare tonta és, si el fill no riu al cap d'un mes.

Qualsevol persona normal riu i disfruta amb el seu fill.

Similar: La criatura que al mes no riu, entre bèsties viu.

L'amor d'una mare és la cosa més gran del món.

Gran veritat.

Similar en castellà: *No hay hotel como mamá.*

La muller del mariner és casada i no n'és.

Noia, si feliç vols ser, no et cases amb mariner.

Muller de mariner, vídua gairebé. (gairebé = quasi, quasibé)

La gent que treballa al mar no està mai en casa i pot no tornar-hi mai més.

La sang s'hereta i el vici s'apega.

Alliçonada que els mals exemples són fàcilment imitats.

Similars: Els testos s'assemblen a les olles.

Fills de gat, gatets.

En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

El pare dolçainer, el fill, ballador.

Similar: Tot s'apega menys els diners.

La sogra, mal foc la coga.

La sogra, ni de sucre és bona.

Ho diu qui no té bones relacions amb ella.

La taula i el bon marit, en la cara es porta escrit.

La salut del cos i l'alegria de l'ànima es manifesten en el rostre.

La viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica. (repicar = fer voltejar les campanes festivament = fer l'ullet)

Lamenta la mort del marit però torna a estar lliure i disponible.

Similar: Ai Déu meu, el pare és mort i jo seré l'hereu.

Llàgrima a l'ull, bocí com el puny.

Castellà: *Al heredar, con un ojo reir y con el otro llorar.*

Similar en castellà: *Cuando se muere el gallo, la gallina a cualquier pollo se arrima.*

Les criatures dels altres poden. (pudir = fer pudor)

La descendència dels altres sol molestar el veïnat, siga per jocs, sorolls, crits o plors.

Similar: Qui li ha fet el nas, que el tinga al braç.

Les criatures no poden estar mai quietes.

Contrari: Els xiquets són l'alegria de la casa.

Les criatures diuen lo que senten dir.

Les criatures dieun allò que senten a dir.

Les criatures dieun a la plaça el que senten a casa.

Recomana no dir certes coses en presència de xiquets perquè no saben guardar secrets i diuen fora de casa allò que senten dir als pares, inclús usant paraules de les que desconeixen el significat.

Similar: Les criatures fan lo que veuen fer als grans.

Les mones de *Tetuán*, lo que veuen fer fan.

Secrets davant de la gent, senyal de poc coneixement.

Connex en castellà: *Pelean las comadres y se descubren los secretos.*

Les criatures primeres crien les darreres.

Abans, els fills majors s'ocupaven dels més menuts, sobretot en les famílies nombroses, principalment entre la pagesia que vivia en masies aïllades.

Les criatures sempre tenen un budell buit.

Els xiquets de pit estan mamant a tothora.

Les disputes dels pares les paguen els fills.

Els fills solen ser les víctimes innocents de les desavinences, baralles i divorcis dels pares.

Similar: Dels pecats dels pares, en van els fills geperuts.

Les filles ben casades, ben lluny de les seues mares.

Aconsella no interferir en la vida matrimonial de qui ja s'ha independitzat.

Les filles, per casar-les, ensenyar-les.

Com que les xiques, abans, no solien eixir de la casa familiar, convenia amostar-les en festes, balls i recepcions perquè conegueren possibles pretendents.

Connexos: Les gales de les filles es mengen les collites.

Alaba't, ruc, que a vendre et duc.

Les gales de les filles es mengen les collites.

Adverteix que els luxes perjudiquen la base de l'economia.

Connex: Les filles, per casar-les, ensenyar-les.

Les mares són tapadores de les filles.

Confirma que els progenitors, en general, solen ser protectors dels fills, inclús en accions reprovables.

Contrari: Les filles ben casades, ben lluny de les seues mares.

L'home es casa quan vol, i la dona quan pot.

Abans, l'home tenia moltíssima més llibertat que la dona per a qualsevol cosa, i la dona depenia de la voluntat del pare. A més, havia de ser dòcil, estar en bona edat, ser verge, aportar un dot... abans de passar a dependre del marit.

Connex (referit a la dona): Als vint, els que vull tinc; als trenta, el que es presenta.

Connex en castellà (referit a la dona): *A los quince, los que quise; a los veinte, el que diga la gente; a los treinta, el que se presenta.*

L'home, quan és xiquet, al braç de sa mare, sempre té fred.

Certament.

L'home ric, amb la fama casa el fill.

En general, la gent considera que els fills dels rics, dels poderosos o dels famosos tenen les qualitats o l'herència dels seus progenitors.

L'home té dos enemics volguts: els béns i els fills.

Impliquen la preocupació i l'esforç per mantenir-los i procurar-los el millor futur possible.

Mai els fills engreixen als pares.

Confirma que tots els sacrificis que fan els pares reverteixen en profit dels fills.

Mala cara i ensenyança fan els minyons de bonança. (minyó = xiquet, infant, nen / bonança = bondat)

Aconsella educar amb el bon exemple i la repremsió.

Similar: En una mà el pa i en l'altra el bastó.

Contrari: Fes el que et dic i no faces el que jo faig.

Similar en castellà, l'expressió: *Una de cal y una de arena.*

Mala nit i parir filla.

Part llarg, i encara filla.

Es diu que el sexe del fetus està relacionat amb les fases de la lluna i amb els símptomes físics.

Mal casat, de muller i fills despreciat. (= menyspreat, menystingut)

Qui no duu bona conducta quan és casat i té responsabilitats, és abandonat pels més pròxims.

Connex: Torna el xic a casa, que no és per casar.

Malsdecap, cap; criatures, poques. (malsdecap = maldecaps, preocupacions)

Recomana no complicar-se la vida més de l'estrictament necessari.

Similar: Vols ser feliç? Sigues-ho.

Mare afillada no morirà enfitada. (enfitat = ple, fart, tip, gras)

Mare enfillada no morirà enfitada.

Qui dedica tots els mitjans al fill, es queda amb allò estrictament necessari per a sobreviure.

Similar, l'expressió: Llevar-se el mos de la boca.

Connex: Les mares són tapadores de filles.

Mare atordida cria la filla tollida. (tolit = baldat, discapacitat, impedit)

Qui actua atarantadament és un mal exemple per als altres.

Similars: Qui ha de donar llum, dóna fum.

La marella fa la filla tarabella.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

Mare d'un fill sol, mare de dol.

Mare d'un fill, mare de dolor.

Els fills únics tenen la fama de ser consentits i, per tant, malcriats, ja que les atencions maternes hi queden concentrades i no repartides entre altres fills.

Mare feinenta fa ésser la filla dolenta. (*feinenta* = faenera, treballadora, diligent)

Mare valenta fa la filla dolenta.

Mare treballadora, filla gandula.

Mare viva, filla tonta.

Qui ho fa tot, no deixa que els altres s'espavilen, s'esforcen i aprenguen.

Mare i filla caben dins la mateixa camisa.

Mare i filla caben en una camisa; sogra i nora, ni en tota la casa.

Mare i filla caben en una camisa; sogra i nora, ni en tota València.

Mare i filla caben en una camisa; sogra i nora, ni en tot Barcelona.

Les dones d'una casa solen estar molt unides per coincidir moltes hores en els mateixos quefers casolans, equilibri que es veu alterat quan hi intervé una persona aliena a la rutina.

Connex: Les mares són tapadores de filles.

Mare, què cosa és casar? Filla, filar, parir i plorar.

Adverteix que el casament és patiment per a una dona.

Connex: Quan un home es casa, lliguen un bou i amollen una vaca.

Mare que no cria, més que mare és tia.

Mare que, podent, a son fill no cria, no és mare, sinó que és tia.

Una mare s'ha de dedicar plenament als seus fills, que són una part d'ella mateixa. Si no es fa així, l'amor es distancia un poc.

Mare recatada, filla assegurada.

Mare reservada, filla assegurada.

Les mares solen ser l'exemple a imitar per les filles.

Similar: Mare i filla caben dins la mateixa camisa.

Connex: Ni criatura dada a dida, ni planta pel maig florida, ni dona desvergonyida.

Mares i filles, llops i guilles. (guilla = rabosa, rabosot, guineu)

El caràcter i el comportament són elements distanciadors en la relació quotidiana.

Maridatge pel Candeler, per Tots Sants bolquer. (el Candeler = la Candelera, 2 de febrer / maridatge = casament, boda, noces)

Maridatge de Candeler, per Tots Sants fruiter.

Es diu humorísticament perquè qui es casa d'hivern passa moltes hores al llit ben junt amb la companyia per a estar calent.

Marit gelós, d'un mal en té dos.

Ve a dir que ja és un castic aguantar una dona, però que si, damunt, s'és gelós, es té un castic doblement i lliurement volgut.

Castellà: *Marido celoso, nunca tiene reposo.*

Marit i muller, a la vellesa s'han de menester.

Les persones ens necessitem més que mai les unes a les altres quan estem desvalgudes.

Matrimoni sense fills, arròs sense oli.

Casament sense fills, dia sense sol.

Els fills donen alegria en una casa, igual que l'oli fa més agradables les menges, i el sol, la vida.

Connex: el precedent.

Castellà: *Casa sin niño es casa sin nada.*

Mentre la criatura és a dida, bona vida; quan la criatura és criada, ni dida ni dinada.

(dida = mainadera, criada, "cangur")

Quan es disposa de temps lliure perquè d'altres ens fan la feina, tot és meravellós.

Similar: Mare que cria, ni neta ni dormida.

Més val fadri pobre que viudo ric.

És una opinió.

Més val una onça de sang que una lliura d'amistat.

Són més forts els lligams de parentiu que els d'amistat, sobretot en la malaltia i la senectud.

Contrari: Els amics, te'ls tries, els parents, te'ls *tragues*.

Moltes filles a casa, mala brasa.

Moltes filles i males vinyes desfan l'alberg. (alberg = negoci familiar, patrimoni)

Ni massa filles ni massa vinyes.

Moltes filles, males veïnes i velles vinyes destrueixen/arruïnen la casa.

Ni massa vinyes ni massa filles ni massa cases en pobres viles.

Abans, quan les filles eren destinades al casament o al convent, eren elements improductius durant la infància i l'adolescència.

Similar: Només un fill, com el cucut.

Molts fills i poc pa, anar a captar. (captar = demanar, pidolar)

Haver d'alimentar moltes boques amb pocs recursos duu a la pobresa més absoluta.

Similar: Pare pobre no té fills.

Molts parents a aconsellar, però molt pocs a ajudar.

Donar consells és fàcil i barat, però resoldre problemes o fer faena per a un altre costa més.

Similar: Tots al sac, i el sac en terra.

Més val un amic que cent parents.

Similar, l'expressió: Faena, fuig.

Similar en castellà: *Entre todos la mataron y ella sola se murió.*

Muller arreglada, el lilit fet i pentinada.

Abans de fer unes coses s'han d'haver fer unes altres més necessàries.

Similar: Primer és l'obligació que la devoció.

Contrari: Dona que cria, ni neta ni dormida.

Muller que no menja amb vós, després menja més que dos.

La dona que no acompanya el marit en les coses més bàsiques i elementals es descontrola creient que ha guanyat llibertat.

Muller tossuda, marit tossut, matrimoni mal avingut.

Viure en parella requereix cedir i transigir per part dels dos en moltes ocasions per a la bona convivència de la família sencera.

Ni casa cantonera ni dona balconera.

No convénen les cases cantoneres perquè sempre tenen soroll, bé per un carrer, bé per l'altre, ni les dones malfeineres o indiscretes.

Connex: Dona finestrera, malfaenera.

Castellà: *La mujer que en la ventana se pone de rato en rato, venderse quiere barato.*

Ni dona ni teler no els prengues pel Candelero. (2 de febrer)

Qui es casa en hivern, prompte té alguna altra boca que alimentar, i qui treballa dempeus en un local gran es gela aviat.

Ni per foc ni per muller no deixes ta casa i vages al carrer.

Per cap circumstància no convé deixar la casa pròpia, que és on millor s'està.

Contrari: I què hem de fer?, vendre la casa i pagar lloguer.

No em pesa que mon fill sigui jugador, sinó que vagi darrera de rescabalar-se.

És preferible un mal menor a un mal major.

Similar: Més val perdre que besperdre.

Similar en castellà: *Del mal, el menos.*

No es pot fer res davant de les criatures.

Les criatures són un destorb per a les activitats familiars o conjugals, i un perill perquè tot ho xarren.

Similar: Fan els infants el que veuen fer als grans.

No hi ha dissabte sense sol ni viuda sense dol.

Hi ha coses que per naturalesa pròpia fan alegria o pena.

Només un fill, com el cucut. (ocell que només pon un ou en el niu d'altres)

Recomana no invertir en despeses futures.

No mostres als fills amor perquè no et causen dolor.

A vegades, l'excés d'amor és aprofitat pels fills per a comportar-se malament, sabedors que tot els serà perdonat.

Similar, l'expressió: Dónes la mà i t'agafen el braç.

Novembre i febrer són marit i muller.

Quant a climatologia, són idèntics o molt semblants.

Observa el fill el que fa son pare i escolta atent la veu de sa mare.

És un bon consell que no sempre s'aplica.

Oncle ric, un bon amic.

Certament, sobretot si és esplèndid.

Contrària, l'expressió: Tenir un tio *en* Amèrica.

Castellà: *Quien no sabe de abuela, no sabe cosa buena.*

Similar en castellà: *Quien a buen árbol se arrima, buena sombra le cobija.*

Contrari en castellà: *Quien tiene un tío en Granada, ni tiene tío ni tiene nada.*

Oncles i ties, el dol quinze dies; si no et deixen res, vuit i no més.

Així sol ser.

On hi ha xiquets, fadrines, no es crien teranyines.

Adverteix les futures mares que els xiquets ho reboliquen tot.

Contrari: Quan els fillets dormen, els àngels reposen.

Pare pobre no té fills.

Una economia precària no pot alimentar, vestir ni educar ningú.

Similar: Només un fill, com el cucut.

Per a estar bé al món, lo pare ha d'estar a l'infern.

A falta d'altre, mon pare és alcalde.

Menyspreen la conducta paterna tot reconeixent-ne l'autoritat o l'herència.

Per casar bé les filles, no les faces pubilles. (pubilla o povila = hereva, hereua o hereuera)

Convé que tinguin patrimoni, però no tot el de la família, per tal que el marit aporte la part principal.

Similar: Per casar filles solteres, no vengues moltons ni ovelles.

Per casar filles solteres, no vengues moltons ni ovelles. (moltó = mascle de l'ovella, mardà)

Per casar filles donzelles no vengues moltons ni ovelles.

Significa que no s'ha de desfer mai el patrimoni familiar. (De ben antic, per a casar una filla se l'havia de dotar amb alguns béns: diners, joies, mobles, parament de taula i de llit, animals, terres...).

Similar: Per casar bé les filles, no les faces pubilles.

Similar en castellà: *Mejor parece la hija mal casada que bien abarraganada.*

Per la dona casada, els fills i la casa.

Són les ocupacions que convenen des del punt de vista del marit.

Castellà: *La mujer, la pata quebrada y en casa.*

Porca la mare, porca la filla i porca la casa que les abriga.

És un insult, i a vegades, la manifestació de la deixadesa o la mala idea.

Primer són les dents que els parents.

Té tan prop les dents que no es recorda dels seus parents.

Són, respectivament, una justificació i una crítica sobre el fet que les necessitats personals tenen prioritat sobre qualsevol altra consideració.

Connex en castellà: *Parientes y trastos viejos, pocos y lejos.*

Quan a la mare li arriba la filla a la cintura, no té filla segura.

Significa que quan les xiquetes comencen a fer-se donetes, la seua bellesa no passa desapercibuda i és un atractiu per a futurs possibles marits.

Quan dóna el pare, riu el fill i riu el pare. Quan dóna el fill, plora el pare i plora el fill.

Tot va bé quan les coses són normals, però quan les coses van a l'inrevés és per alguna anormalitat: perquè el fill roba o el pare està en la misèria.

Quan el fill perd a son pare, allunyeu-lo de sa mare.

Si l'equilibri emocional i educacional del xiquet es veu alterat.

Quan el fill s'assembla al pare, treu de dubtes a la mare.

De mare, només n'hi ha una; en canvi, de pares possibles, poden haver-n'hi molts.

Similar: El fill que s'assembla al pare honora la mare.

Quan el pare fa Carnestoltes, els fills fan Quaresma.

Si qui ha de donar exemple porta mala conducta, els més pròxims resulten les víctimes.

Similar: Qui ha de donar llum, dóna fum.

Contrari en castellà: *A padre ahorrador, hijo gastador.*

Quan els fillets dormen, els àngels reposen.

Els xiquets solen ser molt actius i sorollosos i solen posar-se en perills.

Similar: On hi ha xiquets, fadrines, no es crien teranyines.

Quan els fills són petits, són de les mares; quan són fadrins, són de les xiques; quan són casats, són de les dones.

El control dels mascles sempre està en mans de les femelles.

Quan els fills són xics, els maldecaps són xics; quan els fills són grans, els maldecaps són grans.

Quan els fills són xics, les penes són xiques; mentre se fan grans, creixen els treballs; quan són casats, treballs doblats.

Els perjudicis causats pels adults són més grans que els causats pels xiquets, i si l'adult és casat, el perjudici recau en més gent.

Quan és mal el fill, sa mare fa deshonrar i son pare flastomar. (mal = roí, dolent / flastomar = maleir, jurar)

El mal comportament d'un fill perjudica seriosament els pares.

Quan la filla és casada, surten els gendres.

Quan la filla és maridada, surten els gendres.

Per una filla, dos gendres.

Les xiques solen tenir més d'un pretendent, amb qui la relació d'amistat sol mantenir-se.

Quan la mare dorm, senyal que vol casar la filla.

La mare que no controla la filla està facilitant que se li acosten els homes.

Quan la mare no hi és, els fills salten i ballen.

L'absència momentània de qui mana és aprofitada pels subordinats per a trencar la rutina.

Similar: Quan el gat no hi és, les rates ballen.

Quan les dones tenen fills, ja no corren tants perills.

Per la seua bellesa i fragilitat, les dones sempre perillen sexualment, però la criança les fa més fortes anímicament i els fa decaure un poc la bellesa corporal.

Quan les filles festegen, les mares bogegen. (bogejar = desvariar)

Quan les filles festegen, les mares cloquegen. (cloquejar = xarrar)

Quan les filles festegen, les mares xiuxiuegen. (xiuxiuejar = parlar fluix)

Les mares, desconfiades, les controlen discretament.

Quatre filles i una mare, cinc dimonis contra el pare.

Quatre filles i una mare, cinc dimonis per a un home.

Les persones del mateix sexe d'un mateix col·lectiu solen fer conxorxa contra les de l'altre sexe.

Similar : Només un fill, com el cucut.

Qui al desembre ha de festejar, vora el foc s'ha de ficar.

El festeig sol demorar-se, mentre les persones van gelant-se.

Contrari: Qui festeja no té fred.
Connex: Qui no té seny, no té fred.

Qui als seus se pareix, honra mereix.

No fa poc qui als seus se sembla.

Els descendents que segueixen els bons exemples dels progenitors són tan apreciats com els seus familiars per la resta de la gent.

Similar: El fill que s'assembla al pare, honra la mare.

Qui castiga son fill, fa greuge a son enemic. (greuge = ofensa)

Quan es castiga algú estimat, es fa amb dolor de cor pel seu bé, cosa que els enemics no voldrien que es fera per tal que resultara una mala persona.

Qui dóna la hisenda en vida es firma la seua ruïna.

Desaconsella tota donació abans de la mort, ja que els hereus poden desposseir el benefactor.

Connex en castellà: *Antes te quedas manco que eches una firma en blanco.*

Qui el meu fill moca, a mi em besa en la boca.

Qui a mon fill moca, a mi em besa en la boca.

El que a mon fill moca, a mi em besa en la boca.

Se sol dir com a agraïment quan algú ha tractat bé un descendent nostre.

Contrari: Qui li ha fet el nas, que el tinga al braç.

Castellà: *Besando al niño, a su madre le hace un cariño.*

Qui cria fills, cria canaris.

És una inversió de la qual es trau poc rendiment.

Similar: Cria fills, cria porcs.

Similar en castellà: *Cría hijos, cria cuervos.*

Qui en dimarts es casa, en dimarts es penja.

Dimarts, ni embarcats ni casats.

El dimarts té mala reputació en la cultura llatina.

Similars: Dimarts, a passejar els gats.

Per als desgraciats, tots els dies són dimarts.

T'has casat, t'has cagat.

Castellà: *El martes, ni te cases ni te embarques.*

Qui es casa de vell, prompte perd la pell. (perdre la pell = morir-se)

Més els homes que les dones, qui es casa ben gran sol morir-se al cap de poc perquè ja no té l'energia necessària per a activitats pròpies de joves, com la marital.

Similars: Al bou vell, muda'l d'aire i deixarà la pell.

Al bou vell, muda-li el pessebre i deixarà la pell.

Castellà: *Al tomar mujer un viejo, tocan a muerto o a cuerno.*

Qui es casa per diners, criat de sa muller és.

Quan un dels integrants de la parella és el ric, és més important o té un pes real o social més gran que l'altre, que és el pobre per comparació, almenys des del punt de vista dels altres.

Similar en castellà: *Antes mujer de un pobre que manceba de un conde.*

Qui es vol casar, molt s'hi ha de pensar.

Un bon consell per a qui ha de fer un pas ben important per a la vida pròpia i la d'altres.

Similars: El casar no fóra res si al cap de l'any no foren tres.

T'has casat, t'has cagat.

Similar en castellà: *Matrimonio precipitado, pronto lamentado.*

Qui fa fills sembla a son pare.

No és cap activitat criticable.

Qui festeja la casada, la vida porta emprestada.

Desaconsella interferir en un matrimoni, ja que s'arrisca la pròpia integritat física.

Connex: Qui no siga bo per a casat, que no enganye la dona.

Similar en castellà: *Por la mujer y el vino, yerra el hombre su camino.*

Qui filles té, de filles no ha de parlar.

No convé traure el tema perquè començaran a eixir crítiques i defectes de l'altre sexe.

Qui li ha fet el nas, que el tinga al braç.

El que li ha fet el nas, que el tinga al braç.

Recriminació que es fa als pares que permeten que el seu fill moleste els altres o renúncia expeditiva a fer-se càrrec d'alguna criatura.

Similar: Les criatures dels altres poden.

Qui només té un fill, sol criar-lo totxo. (totxo = simple, bajoc, embadalit, curt)

Es diu perquè els fills dits povils o pubills tarden més a espavilar-se que si tingueren germans més grans.

Qui no creu a son pare o a sa mare ha de creure a una pell de tabal.

Qui no porta bona conducta en sa casa, acaba enrolat en algun exèrcit o en galeres.

Qui no siga bo per a casat, que no enganye la dona.

S'explica ben clarament.

Similar: Torna el xic a casa, que no és per a casar.

Connex: Qui festeja la casada, la vida porta emprestada.

Qui no té fills, té nebots.

A qui no té fills, el dimoni li dóna nebots.

A qui Déu no li dóna fills, el diable/dimoni li dóna nebots.

Es diu per a justificar que sempre tenim de què o de qui preocupar-nos.

Similar: A qui no té faena, Déu li'n dóna.

Qui no té faena, se la busca.

Sempre estem en un ai.

Castellà: *A quien Dios no le dio hijos, el diablo le dio sobrinos.*

Al que Dios no le dio hijos, el diablo le da sobrinos.

Similar en castellà: *Al que tiene hijos y ovejas nunca le faltan quejas.*

Connex en castellà: *Harto es necio el que cría hijos y nieto.*

Qui no té iaia, ell mateix s'alaba.

Es diu de qui està pagat de si mateix i dels seus actes.

Similar, l'expressió: Ser el docte Cagalló.

Com l'expressió castellana: *No tener abuela.*

Qui té filles menja bunyols.

Qui té filles menja coca.

Qui té filles menja rosquilles.

Les xiques solen ser les cuineres en la casa familiar.

Contraris: Qui té fills al costat no morirà enfitat

Qui té fills, té perills.

Qui té fills al costat no morirà enfitat. (enfitat = fart, associat, sadollat)

La mare que té fills de massa no morirà grassa.

Qui té boques que alimentar arriba a passar fam amb tal que els fills no en passen.

Connex en castellà: *El que tiene carro, hijos y mujer, siempre tiene que entender (atender?).*

Qui té fills, té perills.

En general, els fills mascles donen més problemes que les xiques.

Contrari: Qui té filles menja rosquilles.

Qui té mare té consol.

Certament.

Qui té padrins es bateja.

Significa que qui té coneguts en llocs importants pot aconseguir més fàcilment informacions o favors que altres pretenen. (Per a batejar-se calen dos padrins, els quals s'erigeixen en protectors del xiquet si els pares es moren.)

Castellà: *Quien a buen árbol se arrima, buena sombra le protege.*

El que tiene el padre alcalde, todo le vale.

Qui té parents pobres no pot alçar torres.

Si s'està en millor situació econòmica que ells, segurament ens demanaran favors.

Contrari: Oncle ric, un bon amic.

Castellà: *Parientes pobres y trastos viejos, pocos y lejos.*

Similar en castellà: *Quien tiene un tío en Granada, ni tiene tío ni tiene nada.*

Sabater amic o parent, calça car i dolent.

Adverteix que qui dóna diners a guanyar per amistat o parentiu ix mal parat perquè tots s'aprofiten de l'amabilitat.

Contrari en castellà: *Amigos, pero no perdiendo.*

Si a casar-te vas, busca dona del teu braç.

Convé conèixer bé allò que ens pot alegrar o arruïnar la vida.

Similar: Més val un mal conegut que un bo per conèixer.

Connex: Si vols estar ben servit, fes-te tu mateix el llit.

Contrari: Qui envia, no va.

Qui fora va a festejar, va a que l'enganyen o a enganyar.

Castellà: *La mujer y el tocino, tómalo del vecino.*

Si a la dona vols bé, que encenga el foc amb llenya de garrofer.

Qui estima algú, ha de procurar-li el bé i facilitar-li les coses. (La llenya seca de garrofer s'encén fàcilment i la brasa n'és calorífica i duradora.)

Contrari: Si vols mal a ta muller, dus-li fusta d'arboçer; i si la vols mal del tot, dus-li'n de garrofer bord.

Si el pare és músic, el fill és ballador.

Si el pare és botxí, el fill gran ho ha de seguir. (botxí = executor)

Si el pare és comerciant, el fill és cabaler. (cabaler = pesseter)

Significa que en una mateixa família tots són similars i que segons com siguen els pares resultaran els fills: bons o dolents, rics o pobres...

Similars: En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

Fills de gat, gatets.

Castellà: *De tal palo, tal astilla.*

Hijos de gato, gatitos.

Si la vida de casat fóra sempre com el primer dia, jo també em casaria.

El temps va consumint-ho tot a poc a poc.

Similar: Tots els cànters nous fan l'aigua fresca.

Connex: T'has casat, t'has cagat.

Si marit i muller es parlen amb criança, mal va la dansa. (criança = educadament, polidament)

Quan en casa em parlen amb criança, mal va la dansa.

Per massa confiança, no solen ser habituals les paraules amables en la intimitat de les famílies.

Si m'auela tinguera rodes, seria bicicleta.

És una crítica directa en resposta a qui acostuma a fer conjectures, a parlar hipotèticament o a plantejar-se si el passat haguera sigut diferent.

Castellà: *Si mi tía tuviera ruedas fuera bicicleta.*

Si no vols patir amb defici, dóna als teus fills un ofici. (defici = desesper, neguit)

Qui té un ofici trobarà faena allà on vaja.

Si vas a l'hort del padrí, robar i fugir.

Com que és vergonyant fer mal a un benefactor, no convé deixar-se veure.

Si vols la dona sana, dóna-li valeriana.

Es tracta d'una herba remeiera.

Si vols mal a ta muller, dus-li fusta d'arboçer; i si la vols mal del tot, dus-li'n de garrofer bord.

Tractant-se de fustes que costen moltíssim de cremar (en fan pipes de fumar), és una manera de complicar-li la vida quan no puga encendre el foc per a guisar.

Contrari: Si a la dona vols bé, que encenga el foc amb llenya de garrofer.

Si vols que ton fill creixi aviat, renta-li els peus i xolla-li el cap. (xollar = tondre, pelar, tallar els cabells)

Això diuen.

Contrari: Tallar els cabells a una criatura massa petita fa que de gran no parli clar.

Si vols tenir bona vida, dóna la criatura a dida. (donar a dida = contractar un cangur)

Els xiquets menuts demanen una atenció constant.

Contrari: Te'n faran, les criatures, de verdes i de madures.

Si vols tenir fills bergants, fes-los patges o escolans. (patge = criat)

Si vols tenir un fill *pilló*, posa-lo *monaguillo*. (= escolà, escolanet)

Qui està al servici d'un altre, acaba aprenent com robar-li o enganyar-lo en benefici propi.

Sogra i cunyada, val més morta que enterrada.

Els parents polítics tenen mala fama. El refrany significa que el moment en què desapareixen és millor que a continuació, en què estaran observant-nos per sempre més des d'un retrat.

Castellà: *Cuñada y suegra, ni de barro, buenas. Nuera, ni de barro ni de cera.*

Los cuñados son sangre atravesada y desvenada.

Sogra i nora, l'una crida i l'altra plora.

Sogra i nora, quan una riu l'altra plora.

Sogra i nora, llegum de mal coure.

Els parents que no ho són per part carnal solen discrepar pel fet de procedir de famílies, opinions, costums... diferents, i, a més, sent del mateix sexe, acaben interferint-se en labors comunes: la cuina, els xiquets...

Similars: Diques filla i entén-te nora.

La sogra, ni de sucre és bona.

Castellà: *Barre la nuera lo que ve la suegra.*

Connexos en castellà: *Cuñada y suegra, ni de barro, buenas. Nuera, ni de barro ni de cera.*

El mejor suegro, vestido de negro.

El cochino y el suegro, quiéralos muertos.

Sol d'hivern i amor de gendre, un cop de perna. (= colp de peu, puntada, puntelló)

Cap dels dos no té intensitat.

Castellà: *Amor de yerno, sol de invierno.*

Tal la mare, tal la filla.

El caràcter i l'educació dels progenitors sols transmetre's als fills.

Similar: En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

Connex: Si el pare és músic, el fill és ballador.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

Tallar els cabells a una criatura massa petita fa que de gran no parli clar.

Això diuen.

Contrari: Si vols que ton fill creixi aviat, renta-li els peus i xolla-li el cap.

Tal pare, tal fill.

Els fills solen seguir el bon o el mal exemple dels pares.

Similar: En un cau de conills, el que fan els pares fan els fills.

Connex: Tal la mare, tal la filla.

Similar en castellà: *Hijos de gato, gatitos.*

Tan tendre és el meu gendre, que anant se descula. (descular-se = perdre el cul)

És tan tendre que sembla que vaja desfent-se mentre camina.

Similar en castellà: *Al que nace de miel, a dedazos se lo comen.*

Te'n faran, les criatures, de verdes i de madures.

Fer-ne de verdes i de madures significa fer-ne de tots colors, és a dir, fer endreces o malifetes, i és que els xiquets no descansen sinó quan dormen.

Connex: Qui li haja fet el nas, que el tinga al braç.

Terra d'ortigues, no la dónes a les filles. (ortiga = guardià, planta urticant)

No és idònia per al cultiu i constituirà un dot irrisori.

Connex: En terra d'alacrans, pocs pans.

T'has casat, t'has cagat.

Ja t'has casat, ja t'has cagat.

Ja explicat.

Similars: Casar i mal dia, tot en un dia.

Quan un home es casa, lliguen un bou i amollen una vaca.

Castellà: *Casado por amores, casado por dolores.*

Anillo en dedo, o obispo o majadero.

Tota dona valerosa fa la filla preciosa.

Moltes vegades, els fills hereten la fama, bona o dolenta, dels pares.

Tots els nats són fills de mare. (nat = nascut, ésser vivent)

Certament, per tant no convé criticar cap mare.

Tots són d'un ventre, i cada un té son temple. (temple = religió, filosofia, opinió, manera de pensar, actitud, gustos, caràcter)

Tots d'un ventre, i cadascú d'un temple.

Els germans són tots d'un ventre, i cadascú té el seu temple.

Cent fills d'un ventre, i cadascú té el seu temple.

Cent d'un ventre i cada u de son temple.

Dos fills d'un ventre i cadascun de son temple.

Cada persona té un caràcter, uns gustos i una manera de veure el món diferent d'una altra, inclús els mateixos germans.

Tres dones amb tres fills, una olla de grills.

Les dones són xerradores per naturalesa, i quan són mares joves i s'ajunten per passar l'estona amb els xiquets, s'entusiasmen xerrant.

Similar: Dos dones i un *pato*, mercat.

Tres filles i una mare, pobre pare.

Tres filles i una mare, quatre dimonis per a un pare.

Les dones solen fer conxorxa i aliar-se contra el pare.

Una filla és una bona hisenda per la vellesa.

En totes les cultures, les dones s'han fet càrrec dels pares vells.

Una filla és un joc, però tres ja són un foc.

Un fill o dos són poc; quatre o cinc són foc.

Cinc filles i una mare, sis lladres de casa.

Una filla és una filla; dues filles són prou filles; tres filles són moltes filles, i quatre filles i sa mare són cinc diables/dimonis per a son pare.

Una família reduïda es regeix mal que bé, mentre que massa gent arruïna l'economia de la casa o es baralla de tant en tant.

Un bon gendre, un fill més; un mal gendre, una filla menos.

L'afinitat de caràcters suma un parent polític a la família dels sogres, mentre que la disparitat fa que les famílies se separen.

Un fill és un fill fins que es casa; una filla és una filla fins que es mor.

Així sol ser perquè les dones són normalment més tendres que els homes amb els xiquets i els ancians.

Un fill mal encaminat, mai serà honrat.

L'educació i els bons exemples són fonamentals en la formació del caràcter de les persones.

Similar: Si vols tenir fills bergants, fes-los patges o escolans.

Un pare criaria cent fills, i cent fills no criarien un pare.

Un pare manté cinc fills; cinc fills no saben mantenir un pare.

Una mare manté deu fills i deu fills no mantenen una mare.

Compara el sacrifici dels pares amb la despreocupació general dels fills.

Un viudo sense pollí, digues-li fadrí. (pollí = burret o ase jove. Ací en concret significa obligació, esposa)

Qui té animals, terres, negocis o obligacions està lligat a elles, però qui no en té és lliure com un solter.

Connex: Muller que no cria, més que mare és tia.

Val més filla malcasada que ben amistançada. (amistançada = rejunxada)

Una cosa segura és preferible a una d'insegura.

Connex: Val més restar fadrina que malcasada.

Val més fill avalotat que gendre manyac. (avalotat = hiperactiu / manyac = tranquil, assossegat)

Val més una mala filla que cent bones nores.

Val més una mala filla que una bona jove.

La consanguinitat és un lligam que uneix més que el parentiu polític.

Similar: Més val un roí conegut que un bo per conèixer.

Val més restar fadrina que malcasada.

Certament.

Val més sort que ser fill de rei.

Moltes vegades, la sort o l'infortuni regeixen i determinen l'existència de cada ser vivent més que no les condicions materials de cada un.

Val més una carta bona que els fills i la dona.

És una crítica als jugadors, que arriben a perdre fins la casa familiar.

Vés amb cuidao, Bernat, que si la muller és guapa, et faran encarregat.

L'atractiu femení pot despertar el desig d'algú més poderós o ric que el marit.

Similars: Dona i vidre, sempre en perill.

Castellà: *Al que tiene mujer hermosa, o castillo en frontera o viña en carretera, nunca le falta guerra.*

El que tiene mujer bella le pone tranca a la puerta.

Similars en castellà: *A la sombra de un hilo se la pega una mujer a su marido.*

Al marido, amarle como amigo y temerle como enemigo.

Mujer hermosa, hembra lujuriosa.

Vés a tos fills adreçant, si no, ells t'adreçaran.

Qui té ascendència sobre altres ha de saber educar convenientment, perquè altrament no li faran cas.

Similar en castellà: *Donde hay patrón no manda marinero.*

Vinya a vora de camí i dona finestrera tenen mala fi. (finestrera = ociosa, balconera, xarraire)

La fruita ben visible i a l'abast de la mà va desapareixent, i la dona poc recatada o desocupada pot despertat l'amor o el desig dels qui la veuen més que el marit.

Com: Terra a la vora del camí, mal veí.

Contrari: el següent.

Castellà: *La mujer que en la ventana se pone de rato en rato, venderse quiere barato.*

Connex en castellà: *La mujer que no es hacendosa, o puta o golosa.*

Viuda honrada, porta tancada.

Pel fet de no tenir marit poden eixir-li pretendents, i la millor manera de preservar l'honra i evitar la maledicència del veïnat és tenir sempre la porta tancada (sobretot per als homes).

Contrari: el precedent.

Viuda que no dorm, casar-se vol.

La que en hores de dormir està fora de casa, o es manifesta desperta per la casa, és que s'amostra amb la pretensió que algun baró s'enamore d'ella.

Similar: el següent.

Viuda rica, amb un ull plora i amb l'altre repica. (repicar = tocar campanes, fer-se de notar, fer l'ullet)

Ja explicat en la variant: La viuda rica...

Connex en castellà: *Marido rico y necio, no tiene precio.*

Voler-se és fer-se.

Freqüentar-se, escriure's o telefonar-se és una manera de conservar l'amor i l'amistat.

Contraris: No anant, no vénen.

Lluny dels ulls, lluny del cor.

Ulls que no veuen, cor que no se'n dol.

Contraris en castellà: *A quien no ama a sus parientes, deberían romperle los dientes. Parientes pobres y trastos viejos, pocos y lejos.*

Vols ton fill bo? Sigues tu millor.

Convé ser exemplar en tot, ja que els xiquets deprenen del que veuen.

Xiquets i gossos, cadascú els d'ell.

A ningú li agrada aguantar les molèsties dels altres.

Similars: Qui li haja fet el nas que el tinga al braç.

Cada u en sa casa, i Déu en la de tots.